

รายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน

เรื่อง

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษา
เพื่อสร้างพลเมือง ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา
THE EFFECTS OF GE138 CIVIC EDUCATION'S PROBLEM-BASED LEARNING
ACTIVITIES ON CITIZENSHIP AWARENESS OF UNIVERSITY STUDENTS

โดย

ดร.ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รายงานผลการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

พ.ศ.2555

ชื่อเรื่อง: ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

ผู้วิจัย: ดร.รัชชัช วิจิตรภูมิประเทศ

สถาบัน: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปีที่พิมพ์: 2555

สถานที่พิมพ์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

แหล่งที่เก็บรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

จำนวนหน้างานวิจัย: 72 หน้า

ลิขสิทธิ์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง, ความเป็นพลเมือง

บทคัดย่อ

การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้นั้น ส่วนหนึ่งทำได้จากการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

งานวิจัยในชั้นเรียนนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย โดยออกแบบงานวิจัยในลักษณะการทดสอบก่อนและหลังเรียนกับกลุ่มเดียว (One-Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งเก็บข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตจำนวน 57 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ในภาคเรียนที่ 1/2555 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเรื่องความเป็นพลเมือง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < .001$)

ข้อเสนอแนะ คือ 1) ผู้สอนควรมีบทบาทเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ในการจัดกิจกรรมของวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และตระหนักในความเป็นพลเมืองด้วยตนเอง และ 2) ควรจัดกิจกรรมของวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองต่อเนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปสู่การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงและมีส่วนร่วมกับชุมชนทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

Title: The Effects of GE138 Civic Education's Problem-Based Learning Activities on Citizenship Awareness of University Students

Researcher: Dr.Thuntuch Viphatphumiprathes Institution: Dhurakij Pundit University

Year of Publication: 2012

Publisher: Dhurakij Pundit University

Sources: Dhurakij Pundit University

No. of Page: 72 Pages

Copyright: Dhurakij Pundit University

Key Words: Problem-Based Learning, Civic Education, Citizenship

Abstract

Educators have a responsibility to help students understand what citizenship means. One way, students will become responsible, active citizens in their communities, is to participate in activities which will foster citizenship.

The main purpose of this classroom research was to compare the levels of citizenship awareness among university students before and after learning GE138 Civic Education through problem-based learning activities, both inside and outside the university. The one-group pretest-posttest design was used in this study by collecting the data from the 57 Dhurakij Pundit University students who registered in GE138 Civic Education in the first semester of the academic year 2012. Questionnaires about citizenship awareness were used for collecting data. The data then was analyzed using percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results showed that after learning through the problem-based learning activities, their overall citizenship awareness levels and each aspect of levels in terms of self-reliance/self responsibility, respect the rights of others, respect the diversity and difference of people, respect the principle of equality, respect the rules/laws, and responsibility to the society, were statistically significantly higher than before learning (p -value < .001).

Recommendations: 1) the instructor should have a role as a facilitator in civic education activities in order to encourage students to learn and be aware of citizenship by themselves; and 2) the instructor should continue students' learning activities of civic education from problem-based learning activities to project-based learning activities in order to have students have real experience and participation with the people in the community, both inside and outside the university.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยในชั้นเรียนครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดีด้วยการสนับสนุนเงินทุนวิจัยจาก ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร สำหรับการให้คำปรึกษาในการจัดทำโครงการวิจัยนี้ นอกจากนี้ ขอขอบคุณ ดร.สุธีรา นิมิตรนิวัฒน์ สำหรับคำแนะนำในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และขอขอบคุณ อาจารย์จิรัฐฒ ล้วนกลิ่นหอม รวมถึง อาจารย์ผู้สอนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่ให้คำแนะนำและเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ สำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดีตลอดภาคเรียนที่ 1/2555 รวมถึงสะท้อนข้อคิดดีๆ ให้แก่ผู้วิจัยในการนำไปพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ในครั้งต่อไป

ดร.ธัญรัช วิภัติภูมิประเทศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญแผนภูมิ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 นิยามศัพท์	4
1.5 ขอบเขตการวิจัย	5
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 แนวคิดเรื่องความตระหนัก	6
2.2 แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับพลเมือง	9
2.3 ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระดับอุดมศึกษา	14
2.4 การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	20
2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	22
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	29
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 รูปแบบการวิจัย	30
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	32
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	34

บทที่ 4 ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

35

4.2 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

36

บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

41

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

43

5.3 ข้อเสนอแนะ

46

บรรณานุกรม

47

ภาคผนวก

51

ประวัติผู้วิจัย

72

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา	35
2 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาก่อนเรียน	36
3 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียน	37
4 การเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่าง ก่อนและหลังเรียน	38
5 การเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียน จำแนกตามเพศและภูมิลำเนา	40

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

- 1 กระบวนการเกิดความตระหนัก
- 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

7

29

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2475 อำนาจอสูดของประเทสหรืออำนาจอธิปไตยได้กลายมาเป็นของประชาชน โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประชาธิปไตย คือการปกครองโดยประชาชน ประชาธิปไตยจึงไม่อาจประสบความสำเร็จได้หากประชาชนไม่มีความสามารถในการปกครองกันเองตามระบอบประชาธิปไตย ที่ผ่านมามีประเทศต่างๆในโลกเคยประสบกับปัญหาในการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยมาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเคยเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้ และประเทศเยอรมนี ซึ่งมีผู้นำ คือ ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ที่มาจากการเลือกตั้ง ได้ก่อสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้มีคนตายเป็นจำนวนมาก รวมถึงมีการสังฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวด้วย

ดังนั้น จึงเป็นที่ตระหนักดีว่า ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้นั้น ประชาชนจะต้องเป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตยด้วย กล่าวคือ มีสมาชิกของสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกา ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนี จึงได้จัดให้มี “การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง” (Civic Education) ขึ้นมา และประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมืองจนเป็นตัวอย่างให้กับประเทศต่างๆ โดยในปัจจุบัน การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้กลายเป็นปัจจัยความสำเร็จในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทสต่างๆ ทั่วโลก (คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554: 8-9)

สำหรับประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองในปี พ.ศ.2503 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้จนถึงปี พ.ศ.2521 จึงได้มีการยุบวิชาดังกล่าวให้ไปอยู่กับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในหลักสูตรระดับประถมศึกษา และยุบให้ไปอยู่กับกลุ่มสังคมศึกษาสำหรับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา วิชาหน้าที่พลเมืองจึงถูกลดความสำคัญจากการเป็นวิชาเฉพาะกลายเป็นสาระการเรียนรู้เพียงหนึ่งสาระ (ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555ก) นอกจากนี้ เนื้อหาของวิชาหน้าที่พลเมืองที่ผ่านมานั้นมีความยากหรือมีความเป็นวิชาการมาก

จึงทำให้วิชานี้เป็นวิชาที่น่าเบื่อและทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติไม่สามารถสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็น “พลเมือง” ให้กับประเทศไทยได้ (คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554: 10)

ปัจจุบัน คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีให้ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ผลักดัน ขับเคลื่อน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายและยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ตั้งแต่วันที่ 3 มิถุนายน 2553 เป็นต้นไป

คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ (คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554) ได้แก่

- 1) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน
- 2) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ครอบครัว และชุมชน
- 3) การสร้างพลเมืองในวงกว้างและการสร้างความตระหนักในสังคมโดยใช้สื่อมวลชน
- 4) การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและเอกชน

ในยุทธศาสตร์ข้อที่ 1 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษานั้นมีมาตรการ (คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554) คือ สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรส่งเสริมหรือกำหนดให้มี “วิชาพลเมือง” ในหลักสูตร “วิชาศึกษาทั่วไป” (General Education) ซึ่งนิสิตนักศึกษาทุกคนต้องเรียน โดยอาจเป็นวิชาเฉพาะขึ้นมาใหม่หรือปรับวิชาที่มีอยู่แล้วให้เป็นวิชาพลเมือง เพื่อสร้างนิสิตนักศึกษาให้เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยใน 6 ด้าน (คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555ก) ได้แก่ ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ทั้งนี้ จะต้องอาศัยการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติเพื่อการเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัย และควรปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนจากเดิมมาเป็นการสอนโดยใช้ “ปัญหา” เป็นตัวตั้ง (Problem-Based Learning) โดยให้นักศึกษาลงชุมชนรอบๆ มหาวิทยาลัย และให้ประมวลความรู้ตามสาขาวิชาที่ได้เรียนมา นำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ เสนอวิธีแก้ไข และลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดจริยธรรมใน

การประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการเป็น “พลเมือง” โดยการลงมือปฏิบัติ หรือกล่าวได้ว่า การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนั้นควรเน้นที่ “ความคิด” หรือ “การคิด” มากกว่า “ความรู้” ดังนั้น วิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมจึงควรเน้นที่ “กิจกรรม” เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

ในส่วนของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้ปรับปรุงหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ.2555 โดยได้เพิ่มวิชาใหม่ คือ “GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” จำนวน 3 หน่วยกิต (2-2-6) ในโครงสร้างของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ทั้งนี้ ผู้สอนได้วางแผนการสอนให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ของคณะอนุกรรมการกนป. เพื่อเสริมสร้างคุณสมบัติความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้แก่นักศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพึ่งตนเอง และรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม โดยผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานใน 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายในมหาวิทยาลัย และกิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัย

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาที่ความตระหนัก (Awareness) ในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา เนื่องจาก ความตระหนักคือ ความรู้สึกหรือความสำนึกที่บุคคลจะมีขึ้นได้จากการได้รับประสบการณ์หรือสิ่งเร้า และที่สำคัญ ความตระหนักจะนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคลในที่สุด (Good, C. V., 1973 อ้างถึงใน เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล, 2554; Blackler, S. W., 1986 อ้างถึงใน อริญา อุบัวทอง, 2550; Smith, E. E., et al., 2003) ผู้วิจัยมีฐานคิดที่ว่า การจะทำให้นักศึกษามีความตระหนักในความเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตยทั้ง 6 ด้านดังกล่าวนั้น จำเป็นต้องใช้การสอนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หรือจัดได้ว่าเป็นสิ่งเร้านั่นเอง โดยสรุปแล้ว งานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นการเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รวมถึงเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยจำแนกตามเพศและภูมิลำเนา ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง เพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีความตระหนักในความเป็นพลเมืองที่ดีและสมบูรณ์ของสังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาวิชาGE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาวิชาGE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยจำแนกตามเพศ และภูมิลำเนา

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 นักศึกษาวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียน

1.3.2 นักศึกษาวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีเพศและภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองภายหลังการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แตกต่างกัน

1.4 นิยามศัพท์

1.4.1 กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนวิชาGE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองได้จัดขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจและระบุปัญหาที่พบ แล้วนำเสนอสาเหตุของปัญหา รวมถึงแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ความเป็นพลเมืองผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยในกิจกรรมจะมีการสอดแทรกเนื้อหาความเป็นพลเมือง 6 ด้าน คือ การพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพกติกา/กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับกิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายในมหาวิทยาลัย และกิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัย

1.4.2 ความตระหนักในความเป็นพลเมือง หมายถึง ความรู้สึกหรือความสำนึกเรื่องความเป็นพลเมืองของนักศึกษา อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาGE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาจำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง คือ ความเป็นอิสระในชีวิต สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจหรือระบบอุปถัมภ์ของผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

2) ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น คือ การไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น การคำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่นที่จะเกิดจากการกระทำของตน

3) ด้านการเคารพความแตกต่าง คือ การยอมรับความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในสังคม การเคารพผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองทั้งในด้านวิถีชีวิต ความเชื่อและความคิด การไม่ใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากตน

4) ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค คือ การมองคนในสังคมมีความเท่าเทียมกัน การมองว่าทุกคนในสังคมล้วนเป็นเจ้าของประเทศ

5) ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย คือ การไม่ใช้กำลังแก้ปัญหา เคารพกติกา/กฎหมาย และยอมรับผลของการละเมิดกติกา/กฎหมาย

6) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ความตระหนักว่าตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโดยไม่ก่อปัญหา และการลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ด้านกลุ่มตัวอย่าง: นักศึกษาที่ลงทะเบียนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง หมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ในภาคเรียนที่ 1/2555 จำนวน 1 กลุ่มเรียนซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอน มีจำนวนนักศึกษาในกลุ่มนี้ 57 คน

1.5.2 ด้านเนื้อหา: เน้นศึกษาความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพกติกา/กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อสังคม

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาวិชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1.6.2 ทำให้ได้แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง เพื่อเสริมสร้างความตระหนักในความเป็นพลเมืองให้นักศึกษา

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวทางในการวิจัยดังนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องความตระหนัก
- 2.2 แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับพลเมือง
- 2.3 ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระดับอุดมศึกษา
- 2.4 การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
- 2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเรื่องความตระหนัก

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเรื่องความตระหนัก (Awareness) เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของความตระหนัก และกระบวนการเกิดความตระหนัก ดังนี้

2.1.1 ความหมายของความตระหนัก

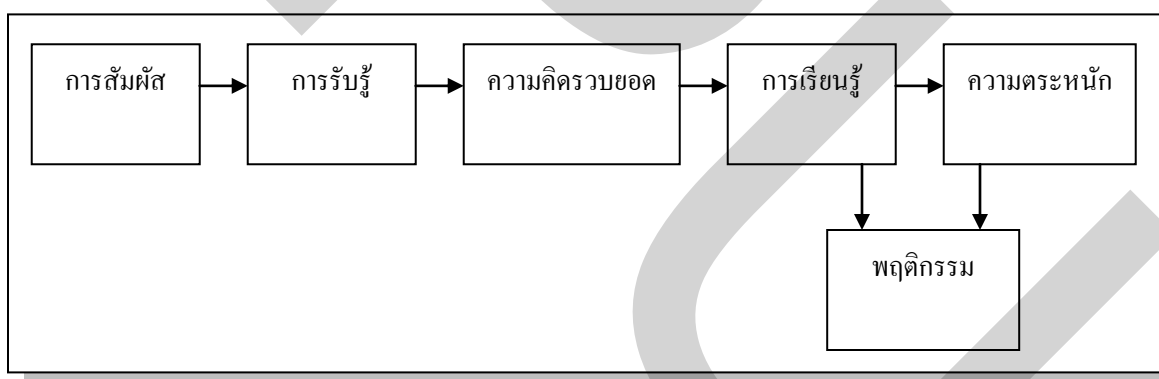
โอภาส นามนกร (2550) กล่าวว่า ความตระหนัก เป็นการรับรู้ จดคิด หรือมีความรู้สึกถึงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างของประสบการณ์หรือวัตถุได้ เป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดทางด้านความรู้ ความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์สภาพแวดล้อมในสังคม หรือสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้นให้เกิดความตระหนัก

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 อ้างถึงใน อริญา อุบัวทอง, 2550) อธิบายว่า ความตระหนักหมายถึง การที่บุคคลจดคิดได้หรือการเกิดขึ้นในความรู้สึกว่า มีสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์หนึ่ง หรือสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งการรู้สึกหรือการได้จดคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะของจิตใจ แต่มิได้หมายความว่า บุคคลนั้นสามารถจดจำได้หรือระลึกได้ถึงลักษณะบางอย่างของสิ่งนั้น

Bloom, B. S. (1971 อ้างถึงใน เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล, 2554) อธิบายว่า ความตระหนักเป็นขั้นต่ำสุดของภาคอารมณ์และความรู้สึก ความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าทำให้เกิดความตระหนักจากนิยามต่างๆ ผู้วิจัยสรุปว่า ความตระหนัก หมายถึง ความรู้สึกหรือความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสถานการณ์หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งนี้ความตระหนักเกิดขึ้นจากการรับรู้สภาพแวดล้อมหรือมีสิ่งเร้ามากระตุ้น

2.1.2 กระบวนการเกิดความตระหนัก

Good, C. V. (1973 อ้างถึงใน เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล, 2554) อธิบายว่า กระบวนการเกิดความตระหนักเป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า หรือสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วจะเกิดการรับรู้ เมื่อรับรู้ขั้นต่อไปก็จะเข้าใจในสิ่งเร้านั้น คือ เกิดความคิดรวบยอด และนำไปสู่การเรียนรู้ คือ มีความรู้ในสิ่งนั้น และนำไปสู่การเกิดความตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้และความตระหนักก็จะนำไปสู่การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้านั้นๆ สรุปได้ดังแผนภาพด้านล่างนี้

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการเกิดความตระหนัก

Smith, E. E., et al. (2003) ได้อธิบายกระบวนการของความตระหนักไว้ว่า คนที่มีความตระหนักในทัศนคติ/ความคิด มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับทัศนคติ/ความคิดนั้น นอกจากนี้ ความสำนึกของคนจะทำให้เกิดความตระหนักในการตรวจสอบตนเอง รวมถึงควบคุมการ

กระทำของตนเอง ทั้งนี้ การที่คนถูกจัดให้อยู่ในสถานการณ์ที่ได้มีการออกแบบไว้ จะทำให้มีความตระหนักมากขึ้น

การเกิดความตระหนักนั้นขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ จึงมีผลต่อความตระหนักด้วย (ทงนศักดิ์ ประสบกิติคุณ, 2534 อ้างถึงใน สถิตย์ ศิริธรรมจักร, 2552) สำหรับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้และความตระหนัก ได้แก่

- 1) ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้
- 2) ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ถ้าบุคคลใดที่มีความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ก็จะทำให้บุคคลนั้นไม่ตระหนักต่อสิ่งที่เกิดขึ้น
- 3) ความใส่ใจและการเห็นคุณค่า ถ้ามนุษย์มีความใส่ใจในเรื่องใดมากก็就会有ความตระหนักในเรื่องนั้นมากขึ้น
- 4) ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า ถ้าสิ่งเร้านั้นสามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ย่อมทำให้ผู้พบเห็นนั้นเกิดการรับรู้และความตระหนักยิ่งขึ้น
- 5) ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้ามนุษย์ได้รับการรับรู้บ่อยครั้งเท่าใดหรือนานเท่าไร ก็ยิ่งทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น

Blackler, S. W. (1986 อ้างถึงใน อริญา อุบัวทอง, 2550) อธิบายว่า ความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีสิ่งเร้า อันได้แก่ บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคมและสิ่งต่างๆ ที่โน้มเอียงหรือพร้อมที่จะสนองตอบในทางบวกหรือทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับองค์ประกอบของการเกิดความตระหนัก ได้แก่

- 1) องค์ประกอบด้านการรับรู้ (Cognitive Component) ความรู้หรือความเข้าใจจะเริ่มต้นจากระดับง่าย และมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ
- 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกด้านทัศนคติ ค่านิยม ความตระหนักชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี เป็นองค์ประกอบในการประเมินสิ่งเร้าต่างๆ
- 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นการแสดงออกทั้งทางวาจา กริยาท่าทางที่มีต่อสิ่งเร้า หรือแนวโน้มที่บุคคลจะกระทำกับบุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม

กล่าวโดยสรุป การศึกษาความตระหนักนั้นมีความสำคัญ เพราะความตระหนักเป็นฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมต่อไป ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและกระบวนการเกิดความตระหนักที่ได้ทบทวนมาใช้เป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้ โดยกำหนดให้ ความตระหนักเรื่องความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คือ ความรู้สึกหรือความสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อความเป็นพลเมืองของตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้

สิ่งเร้า/สถานการณ์ นั่นคือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ผู้สอนจัดขึ้นในชั้นเรียนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

2.2 แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับพลเมือง

2.2.1 แนวคิดเรื่องพลเมือง

Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language Citizen (1989 อ้างถึงใน Banks, J. A. (Ed), 2004: 3) นิยามว่า พลเมือง (Citizen) คือ สมาชิกพื้นเมืองของรัฐหรือชาติ ซึ่งมีความจงรักภักดีต่อรัฐบาล และมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง ส่วนความเป็นพลเมือง (Citizenship) คือ สถานะของการมีสิทธิ สิทธิประโยชน์ และภาระหน้าที่ของพลเมือง

คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (2554: 14-16) ได้ นิยาม “พลเมือง” ไว้ว่า พลเมืองในระบบประชาธิปไตย แตกต่างจากพลเมืองของระบอบอื่นที่ พลเมืองจะมี “คุณสมบัติ” อย่างไรจะเป็นไปตามที่ผู้มีอำนาจประสงค์จะให้ เป็น ขณะที่ระบอบ ประชาธิปไตย เจ้าของอำนาจสูงสุดคือประชาชน ดังนั้น ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจจึงกำหนดชีวิต ตนเองได้ “ประชาชน” ในระบอบประชาธิปไตย จึงแตกต่างหลากหลายได้ เมื่อแตกต่างหลากหลายได้ จึงต้องเคารพซึ่งกันและกัน และใช้กติกาในการแก้ปัญหา จึงจะสามารถอยู่ร่วมกันและปกครองกันตาม วิถีทางประชาธิปไตยได้

ดังนั้น “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย จึงหมายถึงสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ และ พึ่งตนเองได้ ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความ แตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็น ส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบหรือร่วม ขับเคลื่อนสังคม และแก้ปัญหาสังคมในระดับต่างๆ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับประชาคมโลก

“พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยสามารถสรุปคุณสมบัติได้ 6 ประการดังต่อไปนี้

(1) พึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเองได้ ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์

(2) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น (ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมใช้ ... สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น”)

(3) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟังและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง

(4) เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเห็นคุณค่าเทียบกันมองคนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง

(5) เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย

(6) รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อ และร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

นอกจากนี้ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555ก: 9-11) ได้อธิบายคุณสมบัติของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยไว้ดังนี้

(1) รับผิดชอบต่อตนเองและพึ่งตนเองได้: ระบอบประชาธิปไตยคือ ระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดของประเทศ ประชาชนในประเทศจึงมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศ เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงเป็นเจ้าของชีวิต และมีสิทธิเสรีภาพในประเทศของตนเอง ทำนองเดียวกับเจ้าของบ้านมีสิทธิเสรีภาพในบ้านของตน ระบอบประชาธิปไตยจึงทำให้เกิดหลักสิทธิเสรีภาพ และทำให้ประชาชนมีอิสรภาพ คือเป็นเจ้าของชีวิตตนเอง “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็น “ไท” คือเป็น อิสระชน ที่พึ่งตนเองและสามารถรับผิดชอบต่อตนเองได้ และไม่ยอมตนอยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจหรือภายใต้ “ระบบอุปถัมภ์” ของผู้ใด เด็กจะกลายเป็น “ผู้ใหญ่” และเป็น “พลเมือง” หรือสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริง เมื่อสามารถรับผิดชอบต่อตนเองได้

(2) เคารพสิทธิผู้อื่น: ในระบอบประชาธิปไตย ทุกคนเป็นเจ้าของประเทศ ทุกคนจึงมีสิทธิเสรีภาพ แต่ถ้าทุกคนใช้สิทธิเสรีภาพโดยคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเอง หรือเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หรือไม่สนใจว่าจะเกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ใด ย่อมจะทำให้เกิดการใช้สิทธิเสรีภาพที่กระทบกระทั่งกันจนกระทั่งไม่อาจที่จะอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกต่อไปได้ ประชาธิปไตยก็จะกลายเป็น อนาธิปไตย เพราะทุกคนเอาแต่สิทธิเสรีภาพของตนเองเป็นใหญ่ สุดท้ายประเทศชาติย่อมจะไปไม่รอด การใช้สิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องมีขอบเขต คือ ใช้สิทธิเสรีภาพได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และจะต้องไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 28 วรรคหนึ่งจึงบัญญัติว่า “บุคคลย่อมใช้ ..สิทธิเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น...”

(3) เคารพความแตกต่าง: เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงมีเสรีภาพในประเทศของตนเองดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ระบบประชาธิปไตยจึงให้เสรีภาพและยอมรับความหลากหลายของประชาชน ประชาชนจึงแตกต่างกันได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเลือกอาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้น เพื่อมิให้ความแตกต่างนำมาซึ่งความแตกแยก “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้อง ยอมรับ และ เคารพความแตกต่างของกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ถึงแม้จะแตกต่างกัน และจะต้องไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่เห็นแตกต่างไปจากตนเอง ถึงแม้จะไม่เห็นด้วย แต่จะต้องยอมรับว่า คนอื่นมีสิทธิที่จะแตกต่างหรือมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากเราได้ และต้องยอมรับโดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปว่าทำไมเขาถึงเชื่อหรือเห็นแตกต่างไปจากเรา และไม่ต้องพยายามไปบังคับให้คนอื่นมาคิดเหมือนเรา “พลเมือง” จึงคุยเรื่องการเมืองกันในบ้านได้ ถึงแม้จะเลือกพรรคการเมืองคนละพรรค หรือมีความคิดเห็นทางการเมืองคนละข้างกันก็ตาม

(4) เคารพหลักความเสมอภาค: อำนาจอสูงสุดของประเทศนั้นเป็นของประชาชนทุกคน ประชาชนทุกคนจึงเป็นเจ้าของประเทศร่วมกัน เมื่อเป็นเจ้าของร่วมกัน ทุกคนจึงมีส่วนในประเทศอย่างเท่าๆ กัน ดังนั้น ประชาชนทุกคนไม่ว่าจะเป็นใคร ไม่ว่าจะเป็นร่ำรวยหรือยากจน ไม่ว่าจะเป็นปัญญาเอกหรือจบ ป.4 ไม่ว่าจะเป็นอาชีพอะไร และไม่ว่าจะเป็นเจ้านายหรือเป็นลูกน้อง สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเพียงความแตกต่างโดยทุกคนล้วนแต่เท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ ดังนั้น “พลเมือง” จึงต้องเคารพหลักความเสมอภาค และจะต้องเห็นคนเท่าเทียมกัน คือเห็นคนเป็นแนวระนาบ (Horizontal) เห็นคนเท่าเทียมกับคนอื่น และเห็นคนอื่นเท่าเทียมกับตน ไม่ว่าจะยากดีมีจน ทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีของความเป็นเจ้าของประเทศอย่างเสมอกัน ถึงแม้จะมีการพึงพาอาศัย แต่จะเป็นไปอย่างเท่าเทียม ซึ่งจะแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากสังคมแบบอำนาจนิยมในระบอบเผด็จการ หรือสังคม ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งโครงสร้างสังคมจะเป็นแนวตั้ง (Vertical) ที่ประชาชนไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียม ไม่ใช่อิสระชน และมองเห็นคนเป็นแนวตั้ง มีคนที่อยู่สูงกว่า และมีคนที่อยู่ต่ำกว่า โดยจะยอมคนที่อยู่สูงกว่า แต่จะเหยียดคนที่อยู่ต่ำกว่า ซึ่งมีใช้ลักษณะของ “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย

(5) เคารพกติกา: ประชาธิปไตยต้องใช้กติกาหรือกฎหมายในการปกครอง ไม่ใช่อำเภอใจหรือใช้กำลัง โดยทุกคนต้องเสมอภาคกันภายใต้กติกานั้น แต่ถึงแม้จะมีกฎหมายหรือมีกติกา แต่หากว่าประชาชนไม่เคารพ หรือไม่ปฏิบัติตาม กติกาก็หาประโยชน์อันใดไม่ ระบบประชาธิปไตยจึงจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อมี “พลเมือง” ที่เคารพกติกาและยอมรับผลของการละเมิดกติกา “พลเมือง” จึงต้องเคารพ “กติกา” ถ้ามีปัญหาหรือมีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็ต้องใช้วิถีทางประชาธิปไตย และใช้กติกาในการแก้ไข ไม่เล่นนอกกติกา และไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง

(6) รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม: สังคมหรือประเทศชาติมิได้ดีขึ้นหรือแย่ลงโดยตัวของมันเอง ที่สังคมแย่ลงไปทุกวันนี้ เป็นเพราะการกระทำของคน ในทางกลับกันสังคมก็ย่อมจะดีขึ้นได้ ด้วยการกระทำของคนในสังคม “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นผู้ที่ตระหนักว่าตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม และรับผิดชอบต่อการกระทำของตน “พลเมือง” จึงไม่ใช่คนที่ใช้สิทธิเสรีภาพตามอำเภอใจ แล้วทำให้สังคมเสื่อมหรือเลวร้ายลงไป หากเป็นผู้ที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยตระหนักอยู่เสมอว่าการกระทำใดๆ ของตนเองย่อมมีผลต่อสังคมและส่วนรวม “พลเมือง” จึงต้องรับผิดชอบต่อสังคมและมองตนเองเชื่อมโยงกับสังคม เห็นตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา นั่นโดยเริ่มต้นที่ตนเอง คือ ร่วมแก้ปัญหาและลงมือทำด้วยตนเอง ไม่ใช่เอาแต่เรียกร้องคนอื่นหรือเรียกร้องรัฐบาลให้แก้ปัญหาแล้วตนเองก็ก่อปัญหานั้นต่อไป

2.2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับพลเมือง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองในประเทศไทย จากการศึกษาของ ลัดดาวรรณ สุขใหญ่ (2551) พบว่า ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่มีความแตกต่างกันไปตามที่อยู่อาศัย กล่าวคือ จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง และเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความเป็นพลเมืองของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่มากกว่าค่าเฉลี่ยของระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาปริญญาตรี สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (วิรพงษ์ นกน้อย, 2546) พบว่า นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่อยู่ในกรุงเทพฯ มีค่าเฉลี่ยลักษณะความเป็นพลเมืองดีสูงที่สุด นอกจากนี้ สุนทรียา หวังชัย (2544) ศึกษาเรื่องความตระหนักของประชาชนในสิทธิความเป็นพลเมืองต่อการรับรู้ข่าวสารสาธารณะ พบว่า การให้ความสำคัญต่อสิทธิความเป็นพลเมืองด้านการรับรู้ข่าวสารสาธารณะมีความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่เพศชายให้ความสำคัญต่อประเด็นดังกล่าวมากกว่าเพศหญิง

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า จากการสำรวจข้อมูลเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพลเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา (Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement, 2008) พบว่า เพศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความแตกต่างในการเข้าร่วมกิจกรรมของพลเมือง สรุปได้ดังนี้

1) กิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าชาย คือ การหาเงินบริจาคเพื่อการกุศล การเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มที่ไม่ใช่การเมือง การเป็นสมาชิกในกลุ่มทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการเดินหรือวิ่งเพื่อการกุศล

2) กิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมต่ำกว่าชาย คือ การออกเสียงเลือกตั้ง การชักชวนให้ผู้อื่นไปเลือกตั้ง การบริจาคเงินเพื่อการรณรงค์หาเสียงทางการเมือง และการเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มทางการเมือง

นอกจากนี้ จากการศึกษาของ Portney, K. E., et al. (2009) พบว่า เยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาดีและสนใจการเมือง จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางพลเมืองของเยาวชนหญิงมากกว่าชาย นอกจากนี้ การพูดคุยกับบิดามารดาเกี่ยวกับการเมือง จะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของการเลือกตั้งในเยาวชนหญิงมากกว่าชาย แต่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมที่ไม่หวังกำไรในเยาวชนชายมากกว่าหญิง

จากการศึกษาข้อมูลเยาวชนในประเทศแคนาดาของ Rothwell, N. & Turcotte, M. (2006) พบว่า

1) เยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปในพื้นที่ชนบทมีแนวโน้มที่จะเป็นอาสาสมัครมากกว่าเยาวชนในเมือง

2) 4 ใน 5 ของเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งอาศัยอยู่ในชนบทที่ใกล้กับเมือง เป็นสมาชิกในองค์กร เช่น พรรคการเมือง กลุ่มวัฒนธรรม และองค์กรทางกีฬา อย่างต่ำคนละ 1 องค์กร

3) เยาวชนในชนบทที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและการประชุมสาธารณะมากกว่าเยาวชนในเมือง

กล่าวโดยสรุป พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีคุณลักษณะสำคัญ 6 ด้าน คือ ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวทางการศึกษาความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาที่เรียนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ในภาคเรียนที่ 1/2555

นอกจากนี้ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับพลเมืองของไทยและต่างประเทศ ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และภูมิลาเนา เป็นตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์เพิ่มเติมนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่จะส่งผลต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาด้วย

2.3 ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระดับอุดมศึกษา

คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ซึ่งมีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นเป็นประธาน ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี ให้ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ผลักดัน ขับเคลื่อน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนํานโยบายและยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ รวมทั้งติดตามประเมินผลการนํานโยบายสู่การปฏิบัติตั้งแต่ 3 มิถุนายน 2553 เป็นต้นไป

คณะอนุกรรมการกนป. ได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ (คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554) ได้แก่

- 1) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน
- 2) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ครอบครัว และชุมชน
- 3) การสร้างพลเมืองในวงกว้างและการสร้างความตระหนักในสังคมโดยใช้สื่อมวลชน
- 4) การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและเอกชน

2.3.1 เป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี ได้กำหนดเป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (2554: 13-14) ดังนี้

- 1) เพื่อให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จในประเทศไทย โดยการสร้าง “พลเมือง” ที่มีความสามารถในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง สมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม

2) หน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกภาคส่วนและหน่วยงานที่สนับสนุนความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ฝึกสรรพความคิดและเครื่องมือที่สามารถยกระดับเด็ก เยาวชน และประชาชนของประเทศสู่ “ความเป็นพลเมือง” ให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 35 ของประชากรทั้งหมด โดยที่ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาร้อยละ 100 มีความเป็นพลเมืองในระยะแรกตามกรอบเวลา การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2553 – 2561)

3) เพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่ความเป็น “สังคมพลเมือง” (Civil Society) หมายถึง ประเทศที่ประกอบด้วยสมาชิกที่ตระหนักในพลังของตนเอง และร่วมกันสร้าง “สังคมที่เข้มแข็ง” ในมิติต่าง ๆ อาทิ การเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง ประชาชนแต่ละกลุ่มความคิด ความเชื่อ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและปราศจากความรุนแรง ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4) เพื่อเตรียมความพร้อมทรัพยากรบุคคลของประเทศในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างสมศักดิ์ศรี และเป็นพลังสำคัญในการสร้างสันติภาพถาวร รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมแก้ปัญหาของโลกและมนุษยชาติ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

2.3.2 หลักการสร้างความเป็นพลเมือง

ผู้วิจัยได้ทบทวนหลักการสร้างความเป็นพลเมืองของคณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (2554: 14-16) สรุปได้ดังนี้

1) การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองในมิติการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง จำเป็นต้องดำเนินการให้ครอบคลุมสมาชิกทุกวัยของประเทศ เพื่อให้สมาชิกในชุมชน ในสังคม ในประเทศที่มีความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกันหรือขัดแย้งกันสามารถอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของการรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เคารพกติกาของสังคม เคารพผู้อื่น และเคารพหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไม่ได้ปฏิเสธด้านดีของมนุษย์ แต่มนุษย์ที่แท้ก็ต้องผ่านการขัดเกลา ฝึกฝนในทุกมิติรวมถึงมิติ “ประชาธิปไตย” ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด แต่การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ หรือเป็นประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชน สังคม และประเทศได้นั้น จำเป็นต้องมีกลไกที่ยกระดับสมาชิกในสังคมให้เป็นพลเมืองในระดับที่มีแรงเหวี่ยงหรือมวลแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เพียงพอซึ่งในเชิงหลักการให้น้ำหนักมวลแห่งการเปลี่ยนแปลง (Critical Mass) ไว้ที่

ร้อยละ 35 โดยมีจุดเปลี่ยนที่สำคัญคือ พื้นที่การศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตาม วิทยาลัยทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีความเป็นพลเมืองร้อยละ 100 เพื่อเป็นแกนนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษานั้นจะ ส่งผลต่อเนื่องไปจนถึงครอบครัว สังคม และสื่อมวลชน

3) หลักการสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจะไม่เน้นการเรียนวิชาหน้าที่ พลเมืองแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นหน้าที่ตามที่กระทรวงศึกษาธิการสั่ง หรือหน้าที่ตามที่รัฐบาลกำหนด และ ไม่เน้น “ความรู้เรื่องประชาธิปไตย” แต่ให้ความสำคัญที่ “ความเป็นประชาธิปไตย” มากกว่า

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจึงไม่ใช่การสอนด้วยการ “บรรยาย” แต่ ผู้สอนต้องพัฒนาการสอนในรูปแบบ “กิจกรรม” และ “การลงมือปฏิบัติ” หรือการเรียนการสอนผ่าน “กระบวนการคิด วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ” ขึ้นมา เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงที่มีนัยสำคัญมากนั้น คือ เราทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา และการคลี่คลายแก้ไขปัญหานั้น สำหรับกระบวนการเรียนรู้ ดังกล่าวผู้สอนจะเป็น “วิทยากรกระบวนการ” ที่มีหน้าที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับประสบการณ์จริงในชีวิต ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในความเป็นพลเมืองและ การพัฒนาประชาธิปไตยจนก้าวไกลไปถึงการมีจิตสำนึก มีจิตวิญญาณประชาธิปไตย

4) สำหรับการดำเนินงานเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองและสังคมประชาธิปไตยนั้น หน่วยงาน ภาครัฐที่รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาของชาติในทุกระดับ ทั้งในระบบการศึกษา และนอกกระบวน การศึกษาต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางโดยเชื่อมประสานและอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชน เข้ามาทำงานร่วมกันภายใต้ยุทธวิธีที่หลากหลาย แต่มี ยุทธศาสตร์เดียวกัน

2.3.3 ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในระดับอุดมศึกษา

ผู้วิจัยได้ทบทวน “ยุทธศาสตร์ข้อที่ 1 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน” โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษานั้นมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ (2554: 21-22) ดังนี้

1) สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมหรือกำหนดให้มี “วิชาพลเมือง” ในหลักสูตร “วิชาศึกษาทั่วไป” (General Education) ซึ่งนิสิตนักศึกษาทุกคนต้องเรียน โดยอาจเป็นวิชาเฉพาะขึ้นมา ใหม่ หรือปรับวิชาที่มีอยู่แล้วให้เป็นวิชาพลเมือง เพื่อสร้างนิสิต นักศึกษาให้เป็นพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการลง มือปฏิบัติ เพื่อการเป็นพลเมืองในวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย การเลือกตั้งและการปกครองตนเองของนิสิต

นักศึกษา ทั้งในรูปสถานักเรียน/องค์กรนิสิตนักศึกษา อันจะส่งผลให้เป็นพลเมืองของชุมชนและของประเทศต่อไป

ทั้งนี้ ให้สถาบันการศึกษามีอิสรภาพในการเลือกใช้วิธีการและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้าง “พลเมือง” โดยหน่วยงานต้นสังกัด จะไม่ใช่ผู้กำหนดวิธีการเรียนการสอน แต่จะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและให้ความสนับสนุน ได้แก่ การจัดทำคู่มือเพื่อเป็นคำแนะนำและแนวทางสำหรับเลือกมาใช้ ตลอดจนจัดอบรมให้ โดยในการติดตามผลจะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลจะมุ่งเน้นไปที่ผลที่เกิดกับตัวนักศึกษาและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดในสถาบันการศึกษาเมื่อมีพลเมืองเพิ่มมากขึ้น

2) สถาบันอุดมศึกษาเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เป็น Service Learning หรือการเรียนเพื่อนำไปบริการสังคม และการบริการสังคมเพื่อนำมาเรียน โดยการทำวิชา “จริยธรรมวิชาชีพ” หรือวิชา “จริยธรรม” ของแต่ละคณะ ให้เป็น Service Learning โดยการใช้ “ปัญหา” เป็นตัวตั้ง (Problem Based) ให้นักศึกษา ลงชุมชนรอบๆ วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย ให้ประมวล “ความรู้” ตามสาขาวิชาที่ได้เรียนมา นำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ เสนอวิธีแก้ไข และลงมือปฏิบัติ โดยให้เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ “หนึ่งจังหวัด-หนึ่งมหาวิทยาลัย” เพื่อให้เกิดจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ความเป็นพลเมืองต่อการสังคม และการเป็น “พลเมือง” โดยการลงมือปฏิบัติ

โดยสรุปแล้ว หลักการของ “การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education)” ในระดับอุดมศึกษา (คณะทำงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนความเป็นพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, ม.ป.ป.) มีดังนี้

(1) ผู้เรียนเป็นประธาน (Subject) หรือเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Student Center) เพราะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไม่อาจเกิดได้จากการ “สั่ง” หรือบังคับให้เป็น โดยสถานศึกษาจะเป็นผู้จัดกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง

(2) เรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไม่เน้น “ความรู้” แต่เน้นที่ “ความคิด” หรือการทำให้เกิด “การคิด” เป็นการเรียนการสอนโดยใช้ “กิจกรรม” และ “การเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติ” โดยใช้รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้เป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตย

(3) สร้างกระบวนการเชื่อมโยงความคิดให้เห็นว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา การแก้ปัญหาจึงต้องเริ่มที่ตัวเรา ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหา (Problem-Based Learning) เพื่อให้ผู้เรียนได้

ตระหนักถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น และมีกิจกรรมการลงมือแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning หรือการทำโครงการแก้ปัญหา

2.3.4 คู่มือการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้าง “ความเป็นพลเมือง”

ผู้วิจัยได้ศึกษา “คู่มือการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง” ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555ข) ซึ่งมีฐานคิดที่ว่า การจะสร้างความเป็นพลเมืองให้นักศึกษาได้นั้น จำเป็นต้องมีการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้สอนเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองด้วยตนเอง

จากการศึกษาคู่มือดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างเป็นแผนการสอน/กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของ “วิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ โดยมีการสอดแทรกเนื้อหาความเป็นพลเมือง 6 ด้านผ่านกิจกรรม ดังนี้

1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการพึ่งตนเอง

ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันพิจารณาว่า ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่พบจากการไปสำรวจพื้นที่ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยนั้น นักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุใดและจะมีวิธีแก้ปัญหายังไร หากเรียกร้องให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วยังไม่สามารถแก้ไขได้ นักศึกษาจะแก้ปัญหานั้นด้วยการพึ่งตนเองอย่างไร

2) ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น

ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันตรวจสอบว่า การทำกิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้งนั้น มีเพื่อนสมาชิกในกลุ่มคนใดที่ละเมิดสิทธิหรือละเมิดกติกาที่ตกลงกันไว้ในข้อใด อย่างไร รวมถึงให้นักศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่พบจากการสำรวจพื้นที่ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย โดยผู้สอนจะสรุปให้เห็นว่าเราเป็นสาเหตุของปัญหาการละเมิดสิทธิผู้อื่นในสังคม ดังนั้นการแก้ปัญหาก็ต้องเริ่มที่ตัวเราเอง

3) ด้านการเคารพความแตกต่าง

ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันหาประเด็นความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างเพื่อนสมาชิกในกลุ่มที่เกิดจากการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันในแต่ละครั้ง และให้นักศึกษาแสดงความรู้สึกเมื่อตนเองต้องรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกที่แตกต่างไปจากความคิดของตนเอง โดยผู้สอนสรุปให้นักศึกษาเห็นว่า

ความคิดเห็นของแต่ละคนนั้นไม่มีใครผิดหรือถูก แต่นักศึกษาจะต้องเคารพความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากตนเอง

4) ด้านการเคารพความเสมอภาค

ผู้สอนให้นักศึกษาเขียนอาชีพต่างๆ ที่นักศึกษาพบและสัมผัสจากการทำกิจกรรมทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย และให้เขียนลำดับความสูง-ต่ำของอาชีพเหล่านั้น หลังจากนั้น จึงอธิบายให้นักศึกษาเห็นว่า ประชาชนอาชีพต่างๆ เหล่านี้ต่างก็มีสิทธิในระบบประชาธิปไตย ดังนั้น ฐานะทางเศรษฐกิจหรือการศึกษาของอาชีพต่างๆ จึงเป็นเพียงความแตกต่างทางอาชีพหรือหน้าที่การงานเท่านั้น แต่ควรมองทุกอาชีพมีความเสมอภาคกัน และต้องการความแตกต่างและบทบาทหน้าที่ของกันและกัน

5) ด้านการเคารพกติกา

ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันกำหนดกติกาการทำกิจกรรมกลุ่มเป็นข้อๆ และใช้วิธีการสรุปกติกาแบบเห็นพ้องต้องกันไปทีละข้อ โดยใช้หลักการเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้างน้อย (เสียงข้างน้อยเคารพเสียงข้างมาก และในขณะเดียวกัน เสียงข้างมากก็ให้ความเคารพเสียงข้างน้อยด้วย) นอกจากนี้ ยังให้นักศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่พบในกิจกรรมการสำรวจภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ว่าเกิดจากการที่คนไม่เคารพกฎกติกาอย่างไร

6) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่พบจากการสำรวจพื้นที่ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยมีเงื่อนไข คือ นักศึกษาต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่า ตัวนักศึกษาเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาหรือสาเหตุของปัญหานั้นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมต่อไป

กล่าวโดยสรุป ขณะนี้ หมวศึกษาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระดับอุดมศึกษา ของคณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี กล่าวคือ หมวศึกษาศึกษาทั่วไป ได้ปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ.2555 โดยเพิ่มรายวิชา GE 138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) โดยมีคำอธิบายรายวิชา ดังนี้ “ความหมายของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย เน้นการตระหนักในบทบาท หน้าที่ของการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ในด้านความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามกฎหมายและหลักศีลธรรม จริยธรรม” ที่สำคัญ วิชา GE138 การศึกษาเพื่อ

สร้างพลเมือง ยังจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝนความคิดและเรียนรู้ให้เกิดความเป็นพลเมืองผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยรวมแล้ว ผู้วิจัยได้นำหลักการสร้างความเป็นพลเมืองจากยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561 (คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554) รวมถึงคู่มือการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้าง “ความเป็นพลเมือง” ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555ข) มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนการสอนรวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองเพื่อการวิจัยครั้งนี้

2.4 การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (ทิสนา แหมมณี, 2548: 137-138; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554: 139-150)

2.4.1 หลักการ

ปัญหาสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดภาวะสงสัยและความต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพื่อจัดการความสงสัยดังกล่าว การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาจริงหรือสถานการณ์ปัญหาต่างๆ และร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหานั้นๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ อันเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4.2 นิยาม

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการ จัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา และฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหานั้น รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหานั้นๆ

หรือกล่าวได้ว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและต้องการที่จะค้นคว้าหาข้อมูลมาช่วยแก้ปัญหา หรือทำให้ปัญหานั้นกระจ่าง มองเห็นแนวทางแก้ไข ทำให้เกิดการเรียนรู้และสามารถที่จะผสมผสานความรู้ นั้นๆ เก็บกักไว้ในความทรงจำเป็นระยะเวลายาวนาน ผู้เรียนจะนำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

- 1) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน
- 2) ผู้สอนและผู้เรียนมีการออกไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา
- 3) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และหาสาเหตุของปัญหา
- 4) ผู้เรียนมีการวางแผนแก้ปัญหา
- 5) ผู้สอนมีการให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการแสวงหาแหล่งข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 7) ผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลายและพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม
- 8) ผู้เรียนมีการลงมือแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและประเมินผล
- 9) ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียนและให้คำปรึกษา
- 10) ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการ

2.4.4 ข้อดีของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

- 1) ผู้เรียนรู้จักยอมรับการให้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่น มองเพื่อนเรียนร่วมด้วยความรู้สึกเท่าเทียม ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นคนใจกว้าง
- 2) รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ไม่มองตนเองว่าเก่งกว่าผู้อื่น มีประสบการณ์ทางวิชาการสูง

3) เป็นบุคคลกระฉับกระเฉง (Active) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์กว้าง กล้าคิดและแสดงออกอย่างเหมาะสม มีความคิดเป็นระบบ มองปัญหาทุกๆ ด้าน มีความสามารถในการสร้างทีมงาน ทำงานเป็นทีมได้

4) ได้รับประสบการณ์จากกระบวนการกลุ่ม ได้แก่ รู้จักบทบาทหน้าที่ประธาน เลขานุการ และสมาชิกของกลุ่ม รู้จักการบริหารเวลาให้งานสำเร็จทันกำหนด รู้จักการจัดการกับอารมณ์ของคนและการจัดการความขัดแย้ง มีการตัดสินใจที่เหมาะสม วิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นๆ นำเสนอข้อคิดเห็นและการแสดงออกอย่างเหมาะสม รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและหลักวิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ได้จากการทบทวนมาใช้ออกแบบแผนการสอนในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยออกแบบมานั้นล้วนให้นักศึกษาออกไปสำรวจสภาพปัญหานอกห้องเรียน รวมถึงสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะนำมาร่วมกันกำหนดปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในฐานะที่นักศึกษาเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้ความเป็นพลเมืองผ่านการคิดวิเคราะห์ และจะนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะในความเป็นพลเมืองของตัวนักศึกษาในที่สุด

2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

โดยภาพรวมแล้ว วิชาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจและวิเคราะห์อัตลักษณ์และความรู้สึกผูกพันของพวกเขา รวมถึงเข้าใจและยอมรับความแตกต่างหลากหลายของวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ เช่น ภาษา ศาสนา และเชื้อชาติของบุคคลอื่นๆ ในสังคมด้วย ที่สำคัญ การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับทัศนคติความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อชุมชนทั้งในระดับประเทศและในระดับโลกด้วย (Banks, J. A. (Ed), 2004: 7)

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.5.1 งานวิจัยในประเทศไทย

มณีนันท์ ภัทรจินดา (2554) ศึกษาเรื่อง “ผลการศึกษาใช้รูปแบบโครงการพัฒนาชุมชนในวิชาพันธะทางสังคมของพลเมืองในนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น” โดยเก็บข้อมูลกับนักศึกษาจำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบบันทึกการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษابันทึกขั้นตอนการเรียนรู้ ตั้งแต่การเลือกกลุ่ม การเลือกประเด็นที่ศึกษา การศึกษาและการทำงานเป็นทีม การนำเสนอและการสรุปผลการศึกษา รวมทั้งความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการเรียน

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน มีการทำงานเป็นทีม มีการแสดงออกของการเรียนรู้และความรับผิดชอบที่ดีตั้งแต่ระยะวางแผน ระยะเตรียมงาน และระยะดำเนินการได้เป็นที่น่าพอใจ นักศึกษาส่วนใหญ่มีการเรียนรู้และลำดับการเสนอผลการเรียนรู้ได้ชัดเจน แสดงให้เห็นว่านักศึกษาเกิดความเข้าใจและแสดงออกได้ถึงสิ่งที่ตนเองค้นพบจากการเรียนรู้ ในด้านความพึงพอใจพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากที่สุดต่อผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ในสภาพจริงของสังคม ทำให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังตั้งใจและเกิดความรับผิดชอบที่จะแก้ปัญหาให้กับชุมชนที่ศึกษาอยู่ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มอย่างกว้างขวาง เรียนรู้การทำงานเป็นทีม เกิดการเรียนรู้ทำงานเพื่อสังคม กล้าทำในสิ่งที่สังคมต้องการ และนักศึกษาได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นตามกระบวนการของการเรียนการสอนที่ได้จัดไว้ได้เป็นอย่างดี

ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์ (2550) ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของครูสังคมศึกษา” เก็บข้อมูลกับครูสังคมศึกษาจำนวน 291 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จังหวัดสงขลา โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์สอนมากกว่า 30 ปี และกลุ่มที่มีประสบการณ์สอนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี ผลการวิจัย พบว่า

ด้านสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

1) การจัดเนื้อหาในหลักสูตร ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เน้นการใช้เฉพาะเนื้อหาในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมในการสอน และการจัดหน่วยบูรณาการเนื้อหาความเป็นพลเมืองดีกับสาระศาสนา ศิลปะ จริยธรรม

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในด้านทักษะพื้นฐานน้อยกว่าด้านอื่นๆ

3) การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เน้นการใช้ข่าวและบทความที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเรียน และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาเป็นสื่อและแหล่งการเรียนรู้

4)การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ครูสังเกตศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เน้นการวัดและการประเมินผลควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้วิธีการประเมินจากการทดสอบและการสังเกตพฤติกรรมการทำงาน ใช้แบบทดสอบและแบบฝึกหัดเป็นเครื่องมือ และใช้ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินเพียงผู้เดียว

สำหรับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี พบว่า

1) ด้านนักเรียน ตามการรับรู้ของครูสังเกตศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี เห็นว่าทักษะการเรียนรู้เป็นปัญหาค่อนข้างมาก ส่วนครูสังเกตศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี เห็นว่าเป็นปัญหาค่อนข้างน้อย และครูสังเกตศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่าปัญหาการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนเป็นปัญหาค่อนข้างน้อย

2) ด้านครู ตามการรับรู้ของครูสังเกตศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าปัญหาความรู้ในการจัดเนื้อหาปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย

พนศรา มัทธูรศ (2552) ศึกษาเรื่อง “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักการการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความตระหนักต่อการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4” โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์จังหวัดนนทบุรี จำนวน 60 คน ผลวิจัยพบว่า

1) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนและวิธีการสอนตามหลักการใช้สมองเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนและวิธีการสอนตามหลักการใช้สมองเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยการตระหนักต่อการเป็นพลเมืองดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนและวิธีการสอนตามหลักการใช้สมองเป็นฐานและกลุ่มที่ใช้ชุดการสอน มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนไม่แตกต่างกัน

4) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนและวิธีการสอนตามหลักการใช้สมองเป็นฐานและกลุ่มที่ใช้ชุดการสอน มีค่าเฉลี่ยของการตระหนักรู้ต่อการเป็นพลเมืองดีหลังการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนและวิธีการใช้สมองเป็นฐานสามารถช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการตระหนักในหน้าที่พลเมืองดีของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ ดังนั้น ผู้สอนสามารถนำวิธีการนี้ไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้ แต่การที่จะเกิดการตระหนักขึ้นนั้น ต้องใช้เวลาที่จะสร้างการรับรู้ ความรู้สึก ที่มีต่อเนื้อหาที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือสิ่งเร้า ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยมีอารมณ์ ความรู้สึกร่วมในการเรียน ผู้สอนควรต้องใช้เวลา เพื่อให้ให้นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ไประยะหนึ่ง และหมั่นคอยควบคุมเวลา ไม่ให้หยุดอยู่ที่ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งมากเกินไป เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ครบทุกขั้นตอนอย่างมีความหมายและมีความสุข

ไกรวิท วงศ์อมตย์ (2551) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบหวนทบทวนเรื่องหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4” โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านโนน จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ (1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบหวนทบทวน เรื่อง หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 แผน (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่พลเมือง จำนวน 40 ข้อ เป็นข้อสอบปรนัย แบบ 4 ตัวเลือก (3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบหวนทบทวน เรื่อง หน้าที่พลเมือง จำนวน 20 ข้อ

ผลการวิจัยพบว่า (1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบหวนทบทวน มีประสิทธิภาพระหว่างเรียนเท่ากับ 84.64 และมีประสิทธิภาพหลังเรียนเท่ากับ 80.29 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80 / 80 (2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบหวนทบทวน มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .6571 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 65.71 และ (3) นักเรียนที่เรียนรู้ตามแนวการสอนแบบหวนทบทวนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก โดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบหวนทบทวนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง

กว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก

สายใจ ชูช่วย (2550) ศึกษาเรื่อง “ผลของการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา เรื่องหน้าที่พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเดชะปัตตยานุกูล จังหวัดปัตตานี” โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นม.1 จำนวน 40 คน สำหรับเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหาจำนวน 6 แผน รวม 16 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม และแบบประเมินทักษะทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังการเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นาฬิสาห์ เจาะและ (2554) วิจัยเรื่อง “ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นป.5 จำนวน 60 คน โรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนที่เรียนรู้แบบร่วมมือสูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า เจตคติของนักเรียนที่เรียนรู้แบบร่วมมือสูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กัลยา คลังประเสริฐ (2553) ศึกษาเรื่อง “ผลการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บกับการเรียนแบบปกติ เรื่อง หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิพากษ์และความคงทนการเรียนรู้ของนักเรียน” โดยเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าขนอยพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ (1) บทเรียนบนเว็บและแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ใช้เวลาเรียน 5 สัปดาห์ (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) แบบทดสอบวัดการคิดวิพากษ์

ผลการวิจัยพบว่า (1) บทเรียนบนเว็บ เรื่องหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.54/82.13 (2) บทเรียนบนเว็บ เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมมีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ .5596 (3) นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิพากษ์โดยรวมและเป็นรายด้านเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิพากษ์โดยรวมและด้านการอนุมานมากกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (5) นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ มีความคงทนในการเรียนหลังจากเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 94.45 ของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนและมากกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.2 งานวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการสำรวจข้อมูลเยาวชนในระดับชาติ “The National Assessment of Educational Progress” เมื่อปีค.ศ.1997 และ 2007 นักวิจัยหลายท่านได้นำข้อมูลดังกล่าวมาศึกษาและพบว่า นักเรียนโดยรวมแล้วมีความรู้เรื่องการเมืองภาคพลเมืองในระดับทั่วไป ส่วนนักเรียนที่มีความรู้ทางการเมืองและพลเมืองน้อย คือ กลุ่มนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ผู้ปกครองมีการศึกษาน้อย และนักเรียนที่อยู่ในกลุ่ม Hispanic และ African-American (Hahn, C. L., 2010)

Hart, Donnelly, Youniss & Atkins (2007 อ้างถึงใน Hahn, C. L., 2010) และ Torney-Purta, J. & Wilkenfeld, B. (2009) พบว่า “การสอนแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น” ในวิชาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง มีความสัมพันธ์กับความรู้ของนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะทำให้มีความรู้เรื่องพลเมืองสูงขึ้น และนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะมีความรู้เรื่องพลเมืองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีการดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังพบว่า นักเรียนที่ถูกกระตุ้นให้อภิปรายเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะในห้องเรียน จะส่งผลให้นักเรียนมีระดับความรู้เรื่องพลเมือง ประสิทธิภาพทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง และความตระหนักในหน้าที่พลเมืองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ถูกกระตุ้นให้อภิปรายในประเด็นสาธารณะ (Ehman, 1980; Hahn, 1998; Niemi & Junn, 1998; Torney-Purta et al., 2001 อ้างถึงใน Hahn, C. L., 2010)

สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนวิชาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่เน้นประเด็นเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีลักษณะเน้นให้นักเรียนได้ไปสำรวจประเด็นจากการติดตามข่าว รวมถึงการสนทนาพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวและเพื่อน เพื่อมาอภิปรายประเด็นร่วมกันในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจทางการเมือง ความต้องการที่จะมีส่วนร่วมทางพลเมือง และทัศนคติทางบวกต่อกลุ่มคนที่

หลากหลายมากขึ้นด้วย (Hahn, 2008 อ้างถึงใน Hahn, C. L., 2010; Torney-Purta, J. & Wilkenfeld, B., 2009)

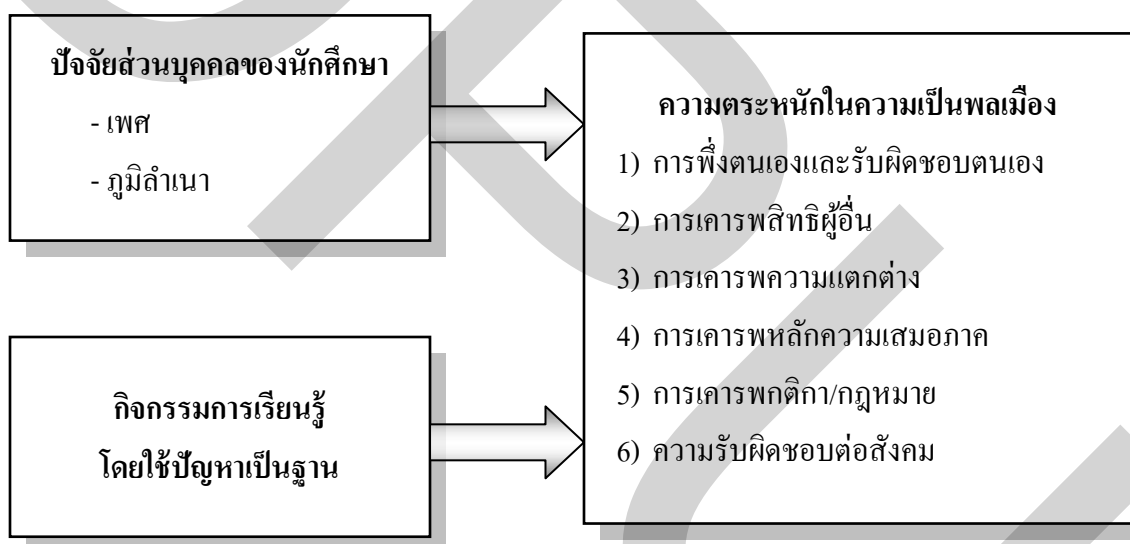
การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมนอกหลักสูตร และการเรียนรู้ด้วยการให้บริการสังคม (Service-Learning) ซึ่งให้นักเรียนได้มีโอกาสไปบริการชุมชนท้องถิ่น พบว่า มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องพลเมือง การลงคะแนนเสียง และการเป็นอาสาสมัครในวัยผู้ใหญ่ (Baldi et al., 2001; Hart et al., 2007 อ้างถึงใน Hahn, C. L., 2010)

ในการศึกษาระยะยาว (Kahne, J. & Sporte, S., 2008) พบว่า นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์หรือโอกาสทางพลเมืองจากการเรียนที่ผสมผสานกันระหว่างการเรียนการสอนในห้องเรียน การบริการสังคม และกิจกรรมนอกหลักสูตร จะทำให้พวกเขามีความรับผิดชอบทางพลเมือง ความสนใจในประเด็นของท้องถิ่น และความคาดหวังที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในอนาคต

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้สอนได้ใช้วิธีการสอนที่แตกต่างหลากหลายกันไป ได้แก่ การสอนผ่านโครงการพัฒนาชุมชน การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน การสอนแบบหมวกหกใบ การสอนแบบแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ การสอนแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การกระตุ้นให้ผู้เรียนอภิปรายในชั้นเรียน การสอนโดยเน้นประเด็นเป็นศูนย์กลาง การสอนผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม โดยผลการวิจัยจากการสอนด้วยวิธีการต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้ ความสนใจ ทักษะ และความตระหนักด้านพลเมืองของผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยจะประยุกต์แนวทางการจัดการเรียนการสอนรวมถึงกิจกรรมต่างๆ มาใช้ในงานวิจัยชั้นเรียนในครั้งนี้

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการศึกษาแนวทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เกิดผลดีที่สุดด้วยตัวผู้สอนเอง (พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2554) ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในชั้นเรียนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง โดยมุ่งการพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attribute) ซึ่งในที่นี้ หมายถึง ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัยสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

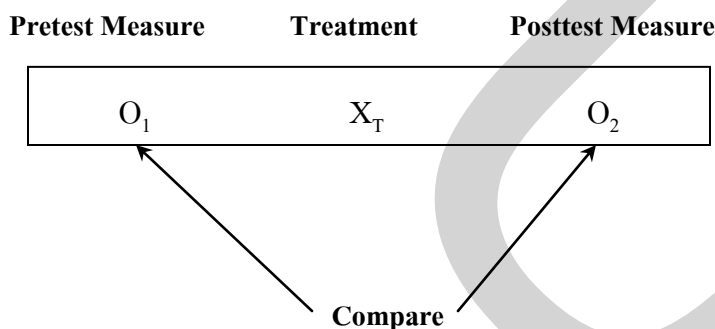
ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

แม้ว่าการวิจัยในชั้นเรียนจะมีปัญหาสำคัญประการหนึ่ง คือ ไม่สามารถนำผลไปใช้อธิบายในวงกว้างได้ เนื่องจากผลที่ได้มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับบริบทเฉพาะตัว แต่การปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องทำผ่านการทดลองและการพัฒนาในห้องเรียนโดยอาจารย์ผู้สอน (Elton-Chalcraft, S., Hansen, A. & Twiselton, S. (Eds.), 2008: 161)

สำหรับการวิจัยในชั้นเรียนครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นการวิจัยทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและทดสอบหลัง (One-Group Pretest- Posttest Design) ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดแนวทาง ดังนี้ (พ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ นัตรารักษ์. 2549: 55-56; Johnson, B. & Christensen, L., 2012: 297-299)

- 1) การศึกษาเพียงกลุ่มเดียว และมีการจัดกระทำ (Treatment)
- 2) มีการวัดซ้ำ โดยการทดสอบก่อน (Pretest) และการทดสอบหลัง (Posttest)
- 3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่าง Pretest และ Posttest โดยใช้ t-test

O_1 หมายถึง ค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาก่อนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Pretest)

X_T หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Treatment)

O_2 หมายถึง ค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Posttest)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยจำแนกตามเพศและภูมิลำเนาของนักศึกษาด้วย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ และคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง หมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ในภาคการศึกษาที่ 1/2555 ซึ่งมีจำนวน 5 กลุ่ม รวมมีนักศึกษาทั้งสิ้น 320 คน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในกลุ่มเรียนที่ 001 ที่ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบสอน ซึ่งในกลุ่มเรียนนี้เป็นนักศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ รวมทั้งสิ้น 57 คน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การทดสอบก่อนเรียน: ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบสอบถามเพื่อวัดระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองก่อนที่จะมีการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในสัปดาห์ที่ 2 ของการเรียนการสอน

3.3.2 การทดลอง: ผู้วิจัยนำแผนการสอนที่ออกแบบไว้มาใช้ในห้องเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายในมหาวิทยาลัย (สัปดาห์ที่ 7 ของการเรียนการสอน) และกิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัย (สัปดาห์ที่ 10 ของการเรียนการสอน) โดยให้นักศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม

3.3.3 การทดสอบหลังเรียน : ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบสอบถามเพื่อวัดระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองภายหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยเก็บข้อมูลนี้ในสัปดาห์ที่ 11 ของการเรียนการสอน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการสอน-กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง และ 2) แบบสอบถามเรื่องความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) ผศ.ดร.วันร จะนู หมวดยาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2) ดร.สุธีรา นิมิตรนิวัฒน์ หมวดยาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

3) ดร.วาสนา วิสฤตาภา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

สำหรับวิธีการสร้างเครื่องมือและการควบคุมคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

3.4.1 แผนการสอน-กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

1) การศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561 ของคณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี

2) การศึกษาวิธีการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3) การศึกษา คู่มือการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้าง “ความเป็นพลเมือง” (ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555ข)

4) การเขียนแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายในมหาวิทยาลัย และ กิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัย โดยในกิจกรรมได้สอดแทรกเนื้อหาความเป็นพลเมือง 6 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพกติกา/กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อสังคม

5) การนำแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา หลังจากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.4.2 แบบสอบถามเรื่องความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

- 1) การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) การสร้างแบบสอบถามเรื่องความตระหนักในความเป็นพลเมือง 6 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเอง และรับผิดชอบตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพกติกา/กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 ตัวเลือก
- 3) การนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) กล่าวคือ เป็นการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถามและวัตถุประสงค์ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทุกคน
 n หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าคะแนน	1	หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการวัด
	0	หมายถึง ข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการวัด
	-1	หมายถึง ข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการวัด

ทั้งนี้ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 จะถือว่ามีความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้ได้ แต่หากข้อคำถามใดที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ผู้วิจัยจะต้องปรับเนื้อหาใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้ตรวจแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเนื้อหาของข้อคำถามใหม่ทุกข้อตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ซึ่งมีจำนวน 2 ข้อ จากทั้งหมด 36 ข้อ ก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลกับนักศึกษา

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในชั้นเรียนครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.5.1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ได้แก่ เพศ และภูมิลำเนา วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ และ ร้อยละ

3.5.2 การวิเคราะห์ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา ระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาภายหลังการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยจำแนกตามเพศและภูมิลำเนา ใช้สถิติเชิงสรุปอ้างอิง (Inferential Statistics) คือ t-test

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะนิติศาสตร์ปริดิ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จำนวน 57 คน ที่ลงทะเบียนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ในกลุ่มเรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบสอนในภาคเรียนที่ 1/2555

สำหรับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ประกอบด้วยเพศชาย 31 คน และเพศหญิง 26 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 และ 45.6 ตามลำดับ นอกจากนี้ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 34 คน ส่วนภูมิลำเนาต่างจังหวัดมีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 และ 40.4 ตามลำดับ สรุปได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	31	54.4
หญิง	26	45.6
รวม	57	100.0
ภูมิลำเนา		
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	34	59.6
ต่างจังหวัด	23	40.4
รวม	57	100.0

4.2 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

4.2.1 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาก่อนเรียน

จากการศึกษาระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาก่อนเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวมที่ 3.82

เมื่อพิจารณาระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองจำแนกตามรายด้าน พบว่า นักศึกษามีระดับความตระหนักในด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย มากที่สุด ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ ด้านการเคารพความแตกต่าง ($\bar{X} = 3.92$) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.85$) ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง ($\bar{X} = 3.83$) ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 3.80$) และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 3.55$) ซึ่งสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาก่อนเรียน

ลำดับที่	ความตระหนักในความเป็นพลเมือง	$\bar{X}$	S.D.
1	ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย	3.96	.40
2	ด้านการเคารพความแตกต่าง	3.92	.29
3	ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น	3.85	.38
4	ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเอง	3.83	.44
5	ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค	3.80	.42
6	ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	3.55	.38
รวม		3.82	.27

4.2.2 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียน

จากการศึกษาระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาภายหลังการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวมที่ 4.28

เมื่อจำแนกระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองรายด้าน พบว่า นักศึกษามีระดับความตระหนักในด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย มากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมา คือ ด้านการเคารพความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.33$) ด้านการเคารพความแตกต่าง ($\bar{X} = 4.32$) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 4.29$) ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ($\bar{X} = 4.24$) และด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเอง ($\bar{X} = 4.16$) โดยสรุปได้ดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 3 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียน

ลำดับที่	ความตระหนักในความเป็นพลเมือง	$\bar{X}$	S.D.
1	ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย	4.35	.48
2	ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค	4.33	.45
3	ด้านการเคารพความแตกต่าง	4.32	.38
4	ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	4.29	.47
5	ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น	4.24	.42
6	ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเอง	4.16	.47
รวม		4.28	.33

4.2.3 การเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างก่อนและหลังเรียน

จากการเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาจำนวน 57 คน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนในภาพรวม พบว่า ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา ก่อนเรียนเท่ากับ 3.82 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .27 เมื่อผ่านการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแล้ว นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองเท่ากับ 4.28 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .33

เมื่อเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test พบว่า นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อวิเคราะห์ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างก่อนและหลังเรียน

ความตระหนักใน ความเป็นพลเมือง	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
1.ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง				
ก่อนเรียน	3.83	.44	4.93	.000*
หลังเรียน	4.16	.47		
2.ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น				
ก่อนเรียน	3.85	.38	7.16	.000*
หลังเรียน	4.24	.42		
3.ด้านการเคารพความแตกต่าง				
ก่อนเรียน	3.92	.29	7.76	.000*
หลังเรียน	4.32	.38		

ความตระหนักใน ความเป็นพลเมือง	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
4.ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค				
ก่อนเรียน	3.80	.42	8.64	.000*
หลังเรียน	4.33	.45		
5.ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย				
ก่อนเรียน	3.96	.40	6.03	.000*
หลังเรียน	4.35	.48		
6.ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม				
ก่อนเรียน	3.55	.38	10.71	.000*
หลังเรียน	4.29	.47		
รวม				
ก่อนเรียน	3.82	.27	11.67	.000*
หลังเรียน	4.28	.33		

*p-value < .001

4.2.4 การเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียน จำแนกตามเพศและภูมิลำเนา

จากการเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียน ในด้านเพศ พบว่า นักศึกษาชายมีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองเท่ากับ 4.23 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .32 ส่วนนักศึกษาหญิงมีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองเท่ากับ 4.34 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .35 เมื่อทดสอบด้วย t-test พบว่า ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาชายและหญิง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ จากการเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างภูมิลำเนา พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯและปริมณฑล มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองเท่ากับ 4.28 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .33 ส่วนนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองที่เท่ากันกับนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯและปริมณฑล

ดังนั้น ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียน ระหว่างกรุงเทพฯ/ปริมณฑล และต่างจังหวัด จึงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบด้วย t-test ดังรายละเอียดในตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียน จำแนกตามเพศ และภูมิลำเนา

นักศึกษา	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
เพศ					
ชาย	31	4.23	.32	-1.17	.246
หญิง	26	4.34	.35		
ภูมิลำเนา					
กทม.และปริมณฑล	34	4.28	.33	.015	.988
ต่างจังหวัด	23	4.28	.34		

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

งานวิจัยในชั้นเรียนของวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง หมวศึกษาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ

- 1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยจำแนกตามเพศและภูมิลำเนา

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและทดสอบหลัง (One-Group Pretest- Posttest Design) โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาหนึ่งกลุ่มเรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน ในวิชาดังกล่าว ประจำภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ปริติพนมยงค์ จำนวน 57 คน สำหรับขั้นตอนการวิจัยสรุปได้ดังนี้

O_1	X_T	O_2
-------	-------	-------

O_1 หมายถึง การวัดระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาด้วยแบบสอบถามก่อนการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Pretest)

X_T หมายถึง ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Treatment) ให้แก่นักศึกษา 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายในมหาวิทยาลัย และกิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัย โดยสอดแทรกเนื้อหาความเป็นพลเมือง 6 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การ

การพหุติกา/กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อสังคม และให้นักศึกษาได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหารวมถึงนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา

O₂ หมายถึง การวัดระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาด้วยแบบสอบถาม ภายหลังการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Posttest) เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับก่อนเรียน

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ 57 คน ประกอบด้วยเพศชาย 31 คน และเพศหญิง 26 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 และ 45.6 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 34 คน ส่วนภูมิลำเนาต่างจังหวัดมีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 และ 40.4 ตามลำดับ

2) ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวมของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน กล่าวคือ ก่อนเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักศึกษามีระดับความตระหนักเท่ากับ 3.82 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .27 ในขณะที่หลังเรียน นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองสูงขึ้นเป็น 4.28 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .33 เมื่อเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองภาพรวม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ t-test พบว่า นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนจำแนกตามรายด้าน พบว่า ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3) ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำแนกตามเพศและภูมิลำเนา

จากการศึกษาพบว่า ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียน ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศและภูมิลำเนา กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาหลังเรียนระหว่างเพศชายและหญิง พบว่า นักศึกษาชายมีระดับความตระหนักใน

ความเป็นพลเมืองเท่ากับ 4.23 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .32 ส่วนนักศึกษาหญิงมีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองเท่ากับ 4.34 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .35 อย่างไรก็ตาม เมื่อทดสอบด้วย t-test พบว่า ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาชายและหญิง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ ในด้านภูมิสำเนา พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิสำเนาในกรุงเทพฯและปริมณฑล มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองเท่ากับ 4.28 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .33 ส่วนนักศึกษาที่มีภูมิสำเนาต่างจังหวัด มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองที่เท่ากับนักศึกษาที่มีภูมิสำเนาในกรุงเทพฯและปริมณฑล ดังนั้น เมื่อทดสอบด้วย t-test ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองระหว่างภูมิสำเนา จึงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 นักศึกษาวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียน

จากการทดสอบสมมติฐานข้างต้น พบว่า นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองทั้งในภาพรวมและรายด้าน หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาที่สูงขึ้นนั้น สามารถอธิบายได้โดยใช้แนวคิดของ Smith, E. E., et al. (2003) ที่อธิบายว่า การที่คนถูกจัดให้อยู่ในสถานการณ์ที่ได้มีการออกแบบไว้ ซึ่งในที่นี้หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง จะทำให้คนมีความตระหนักมากขึ้น เช่นเดียวกับแนวคิดของ Good, C. V. (1973 อ้างถึงใน เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล, 2554) ซึ่งสามารถนำมาใช้อธิบายผลการศึกษานี้ได้ว่า การเกิดความตระหนักของนักศึกษานั้นเป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือ เมื่อนักศึกษาได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า หรือในที่นี้หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักศึกษาจะเกิดการรับรู้รวมถึงเข้าใจในสิ่งเร้านั้น และนำไปสู่การเรียนรู้และความตระหนักในที่สุด

นอกจากนี้ ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาที่สูงขึ้นหลังจากการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมดังกล่าว นั้น เป็นไปตามหลักการใน “คู่มือการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง” (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555ข) ซึ่งมีฐานคิดที่ว่า การจะสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่

นักศึกษาได้นั้น จำเป็นต้องมีการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้สอนเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองด้วยตนเอง

การที่กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีส่วนสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในความเป็นพลเมืองสูงขึ้นได้ ยังสามารถอธิบายได้โดยใช้แนวคิดของทิสนา แคมมณี (2548) กล่าวคือ ปัญหาสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดภาวะสงสัยและความต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพื่อจัดการความสงสัยดังกล่าว การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาจริงหรือสถานการณ์ปัญหาต่างๆ และร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหาเหล่านั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ อันเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ การเรียนรู้โดยใช้ “ปัญหา” เป็นตัวตั้ง (Problem-Based Learning) โดยให้นักศึกษาลงชุมชนทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย และให้ประมวลความรู้ตามสาขาวิชาที่ได้เรียนมา นำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ เสนอวิธีแก้ไข จะช่วยทำให้นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม และการเป็น “พลเมือง” หรือกล่าวได้ว่าการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนั้นเกิดจาก “การคิด” มากกว่า “ความรู้” นั่นเอง (คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554; ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555ก)

โดยรวมแล้ว ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ดังเห็นได้จากงานวิจัยของ Ehman, 1980; Hahn, 1998; Niemi & Junn, 1998; Torney-Purta et al., 2001 (อ้างอิงใน Hahn, C. L., 2010) ที่พบว่า นักเรียนที่ถูกกระตุ้นให้คิดและอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะ ส่งผลให้นักเรียนมีระดับความตระหนักในหน้าที่พลเมืองสูงกว่านักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนแบบปกติ เช่นเดียวกับงานวิจัยของมณีรัตน์ ภัทรจินดา (2554) ที่พบว่า นักศึกษาที่ผ่านการเรียนรู้สภาพปัญหาจริงของสังคม ทำให้นักศึกษามีความตั้งใจและเกิดความรับผิดชอบที่จะแก้ปัญหาให้กับชุมชนที่ศึกษาอยู่ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสายใจ ชูช่วย (2550) กล่าวคือ การสอนแบบแก้ปัญหาทำให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่ได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ คือ ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองด้าน “ความรับผิดชอบต่อสังคม” เป็นด้านที่นักศึกษามีความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนมากที่สุด ใน 6 ด้าน กล่าวคือ ก่อนเรียนมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมเท่ากับ 3.55 ในขณะที่หลังเรียนมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นเป็น 4.29 หรือมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่ .74 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีการ

สร้างกระบวนการเชื่อมโยงความคิดให้นักศึกษาเห็นว่า ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา การแก้ปัญหา จึงต้องเริ่มที่ตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นการให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ปัญหา (Problem-Based Learning) ตระหนักถึง สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาค้นหาตัวเอง ซึ่งเป็นไปตามหลักการสร้าง ความเป็นพลเมืองของคณะกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (2554) ที่อธิบายว่า ผู้สอนควรพัฒนาการสอนในรูป “กิจกรรม” หรือการเรียนการสอนผ่าน “กระบวนการคิด วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ” เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงที่มีนัยสำคัญว่า เราทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของ ปัญหา และการคลี่คลายแก้ไขปัญหา

5.2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 นักศึกษาวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีเพศและภูมิลำเนา แตกต่างกัน มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองภายหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานข้างต้น พบว่า นักศึกษาที่มีเพศและภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีระดับ ความตระหนักในความเป็นพลเมืองภายหลังการเรียนรู้ที่ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้ง ไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาทุกเพศและทุกภูมิลำเนาในกลุ่มเรียนนี้ต่างได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกัน จึงส่งผลให้เกิดความตระหนักในความเป็นพลเมืองที่ไม่แตกต่างกัน ภายหลังการเรียนรู้

ข้อสังเกตประการหนึ่งที่สนับสนุนคำอธิบายนี้ได้โดยเฉพาะด้านเพศนั้น ผู้วิจัยพบว่า จากการ ทดสอบความแตกต่างของความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวมก่อนเรียน (Pretest) นักศึกษา หญิง ($\bar{X} = 3.90$) และนักศึกษาชาย ($\bar{X} = 3.75$) มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ดี จากการทดสอบความแตกต่างของความ ตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียน (Posttest) ที่พบว่าไม่มีความแตกต่างของความตระหนักนั้น อาจเป็นเพราะนักศึกษาทั้งชายและหญิง รวมถึงทุกภูมิลำเนานั้นต่างก็ได้รับการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่าน กิจกรรมหรือสิ่งเร้าที่ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของ ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองระหว่างก่อนและหลังเรียนตามสมมติฐานข้อหนึ่งเท่านั้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานพร้อมกับการสอดแทรกเนื้อหาความเป็นพลเมือง โดยให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากการสำรวจปัญหาชุมชน ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อวิเคราะห์สาเหตุรวมถึงนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาชุมชน ได้มีส่วนส่งผลให้นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการกิจกรรมดังกล่าวของวิชานี้ในครั้งต่อไป ดังนี้

1) ผู้สอนควรทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยแนะนำให้นักศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาสังคม ซึ่งมีเงื่อนไขว่า นักศึกษาจะต้องวิเคราะห์ให้พบว่า ตัวนักศึกษาเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและสาเหตุของปัญหานั้นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเป็นพลเมืองโดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

2) ควรพัฒนากิจกรรมต่อเนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) โดยการให้นักศึกษาลงมือทำโครงการ (Project-Based Learning) เพื่อให้นักศึกษาได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมกับชุมชนทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยเพื่อแก้ปัญหามากขึ้น

3) ควรจัดให้นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชานี้ในแต่ละกลุ่มเรียน มาร่วมกันนำเสนอผลงานจากการไปสำรวจปัญหาและนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มเรียนหรือคณะต่างๆ

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้ที่ศึกษาแต่เฉพาะกับนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ปรินิติ พนมยงค์ เพียงกลุ่มเรียนเดียวเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษากับนักศึกษาจากคณะอื่นๆ ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างคณะต่างๆ ด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กัลยา คลังประเสริฐ. (2553). ผลการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บกับการเรียนแบบปกติ เรื่อง หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิพากษ์ และความคงทนการเรียนรู้ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ไกรวิท วงศ์อำมาตย์. (2551). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบหมวกหกใบ เรื่องหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

คณะทำงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนความเป็นพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (ม.ป.ป.). ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561 “ระดับอุดมศึกษา”(แผ่นพับ). ม.ป.ท.

คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี. (2554). ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายด้านพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช2550. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

ทิสนา แฉมมณี. (2548). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธเนศวร เจริญเมือง. (2548). แนวคิดด้วยความความเป็นพลเมือง. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

นาฬิสาห์ เจะละ. (2554). ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555ก). การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Civic Education): แก้ปัญหาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่ “คน”. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2554, ศูนย์วัดกรรมการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555ข). คู่มือการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้าง “ความเป็นพลเมือง”. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2554, ศูนย์วัดกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. (2550). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของครูสังคมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกุล และสุภาพ นัฏราภรณ์. (2549). การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พนศรา มัทธูรศ. (2552). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักการการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความตระหนักต่อการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2554). สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มณีนรัตน์ ภัทรจินดา. (2554). “ผลการศึกษาใช้รูปแบบโครงงานพัฒนาชุมชนในวิชาพันธะทางสังคมของพลเมืองในนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 2”. วารสารศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4 (3), 48-53.

ลัดดาวรรณ สุขใหญ่. (2551). ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่: ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง กับ อำเภอดอยสะเก็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). นวัตกรรมการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง. กรุงเทพฯ: อาร์เอนด์ปริ้นท์.

วีรพงษ์ นกน้อย. (2546). ลักษณะความเป็นพลเมืองดี: กรณีศึกษานิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถิตย์ ศิริธรรมจักร. (2552). ผลของการเรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้นที่ใช้พหุปัญญาและการเรียนรู้ตามคู่มือครูที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดวิจารณ์และความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สายใจ ชูช่วย. (2550). ผลของการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา เรื่องหน้าที่พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุนทรีฯ หวังชัย. (2544). ความตระหนักของประชาชนในสิทธิความเป็นพลเมืองต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวิมล ว่องวานิช. (2552). เคล็ดลับการทำวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

อริญา อุบัวทอง. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบความตระหนักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษาองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล. (2554). ความตระหนักและการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO) มาใช้ในองค์กรภาครัฐ: ศึกษากรณีสำนักงานนโยบายและแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

โอภาส นามนกร. (2550). ความตระหนักของประชาชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ศึกษากรณีตำบลไม้ยา อำเภอกงหรา จังหวัดเขื่องราย. ภาคนิพนธ์สาขาวิชาพัฒนสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Banks, J. A. (Ed). (2004). Diversity and Citizenship Education: Global Perspectives. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement. (2008). 2006 Civic and Political Health of the Nation [Online]. Available: http://www.civicyouth.org/2006-civic-and-political-health-of-the-nation/?cat_id=0 [2012, May 20].
- Elton-Chalcraft, S., Hansen, A. & Twiselton, S. (Eds.) (2008). Doing Classroom Research: A Step-By-Step Guide for Student Teachers. Maidenhead: Open University Press.
- Hahn, C. L. (2010). Comparative civic education research: What we know and what we need to know. Citizenship Teaching and Learning, 6 (1), 5-23.
- Johnson, B. & Christensen, L. (2012). Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches (4th Edition). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Kahne, J. & Sporte, S. (2008). Developing citizens: the impact of civic learning opportunities on students' commitment to civic participation, American Educational Research Journal, 20 (10), 1–29.
- Portney, K. E., et al. (2009). Gender Differences in Political and Civic Engagement among Young People [Online]. Available: <http://ase.tufts.edu/polsci/faculty/eichenberg/NiemiPortneyEichenbergAug26.pdf> [2012, May 20].
- Rothwell, N. & Turcotte, M. (2006). The Influence of Education on Civic Engagement: Differences Across Canada's Rural-Urban Spectrum [Online]. Available: <http://publications.gc.ca/Collection/Statcan/21-006-X/21-006-XIE2006001.pdf> [2012, May 20].
- Smith, E. E., et al. (2003). Atkinson and Hilgard's Introduction to Psychology. Belmont, CA: Thomson/Wadsworth.
- Torney-Purta, J. & Wilkenfeld, B. (2009). Paths to 21st Century Competencies Through Civic Education Classrooms. Chicago, IL: American Bar Association, Division for Public Education.

ภาคผนวก

- บันทึกเชิญผู้เชี่ยวชาญ
- ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC)
- แบบสอบถาม
- ภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

บันทึก

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ที่ ศสว. 0406 (1)/ พิเศษ

วันที่ 18 มิถุนายน 2555

จาก รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

เรียน ผศ.ดร.วันวร จະณู

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอนและแบบสอบถาม

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ด้วย ดร.ธัญรัช วิภัทธิภูมิประเทศ ได้รับอนุมัติทุนวิจัยในชั้นเรียน จากศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เรื่อง “ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา”

ในการนี้ ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอน และ แบบสอบถามงานวิจัย เรื่อง “ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา”

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ดร.รังสิต ศรีจิตติ)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

บันทึก

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ที่ ศสว. 0406 (1)/ พิเศษ

วันที่ 18 มิถุนายน 2555

จาก รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

เรียน ดร.สุธีรา นิมิตรนิวัฒน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอนและแบบสอบถาม

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ด้วย ดร.ธัญรัช วิภัฏภูมิประเทศ ได้รับอนุมัติทุนวิจัยในชั้นเรียน จากศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เรื่อง “ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา”

ในการนี้ ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอน และ แบบสอบถามงานวิจัย เรื่อง “ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา”

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ดร.รังสิต ศรีจิตติ)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

บันทึก

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ที่ ศสว. 0406 (1)/ พิเศษ

วันที่ 18 มิถุนายน 2555

จาก รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

เรียน ดร.วาสนา วิสฤตาภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอนและแบบสอบถาม

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ด้วย ดร.ธัญรัช วิภัทธิภูมิประเทศ ได้รับอนุมัติทุนวิจัยในชั้นเรียน จากศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เรื่อง “ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา”

ในการนี้ ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอน และ แบบสอบถามงานวิจัย เรื่อง “ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา”

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ดร.รังสิต ศรีจิตติ)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC)

ข้อที่	ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	0	1	1	2	0.67	มีความสอดคล้อง
2	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
3	0	1	1	2	0.67	มีความสอดคล้อง
4	0	1	1	2	0.67	มีความสอดคล้อง
5	-1	1	1	1	0.33	ไม่มีความสอดคล้อง-ต้องแก้ไขเนื้อหา
6	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
7	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
8	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
9	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
10	0	1	1	2	0.67	มีความสอดคล้อง
11	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
12	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
13	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
14	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
15	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
16	-1	1	1	1	0.33	ไม่มีความสอดคล้อง-ต้องแก้ไขเนื้อหา
17	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
18	0	1	1	2	0.67	มีความสอดคล้อง
19	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
20	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
21	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
22	0	1	1	2	0.67	มีความสอดคล้อง
23	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
24	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
25	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
26	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
27	0	1	1	2	0.67	มีความสอดคล้อง

ข้อที่	ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
28	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
29	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
30	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
31	0	1	1	2	0.67	มีความสอดคล้อง
32	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
33	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
34	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง
35	0	1	1	2	0.67	มีความสอดคล้อง
36	1	1	1	3	1.00	มีความสอดคล้อง

แบบสอบถามการวิจัยในชั้นเรียน

เรื่อง

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง
ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

ดร.ธัญรัช วิภักติภูมิประเทศ

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

.....

แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ตอนที่ 2 ความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

.....

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2. ภูมิลำเนา	☐ กรุงเทพฯและปริมณฑล	☐ ภาคกลาง
	☐ ภาคเหนือ	☐ ภาคใต้
	☐ ภาคตะวันออก	☐ ภาคตะวันตก
	☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	

ตอนที่ 2: ความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ความเป็นพลเมือง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง					
1. ท่านเห็นด้วยว่า เด็กจะกลายเป็นผู้ใหญ่อย่างแท้จริง หากสามารถรับผิดชอบต่อตนเองได้					
2. เมื่อนักศึกษามีอิสระในการใช้ชีวิต นักศึกษาก็ควรรับผิดชอบต่อชีวิตตนเองด้วย					
3. นักศึกษาเห็นด้วยว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้คนไม่ยอมพึ่งพาตนเอง					
4. นักศึกษาเห็นด้วยว่า การแก้ปัญหาใดๆ ก็ตาม ควรใช้ความรู้ความสามารถของตนเองก่อน ไม่ควรเรียกร้องให้ผู้อื่นมาแก้ปัญหาแทน					
5. จากการทำกิจกรรมกลุ่ม หากมีปัญหาในการทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อน นักศึกษาพยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง					
6. จากการทำกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษาคิดว่าตนเองมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายจากเพื่อนได้เป็นอย่างดี					
ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น					
7. นักศึกษามีสิทธิเสรีภาพ และในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นด้วย					
8. นักศึกษาเห็นด้วยว่า การอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก จำเป็นต้องคำนึงว่า ตนเองทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนหรือไม่					
9. นักศึกษาเห็นด้วยว่า การเอาความคิดของตนเป็นที่ตั้ง อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นได้					
10. นักศึกษาเห็นด้วยว่า การยึดสิทธิเสรีภาพของตนเองเป็นหลักจะทำให้ประเทศชาติได้รับความเสียหาย					
11. ในขณะทำกิจกรรมกับเพื่อน นักศึกษาคิดว่าการที่เพื่อนพูดคุยนอกเรื่องเสียงดัง ถือว่าไม่เคารพสิทธิของสมาชิกในกลุ่ม					
12. ในขณะทำกิจกรรมกับเพื่อน นักศึกษาเปิดโอกาสให้เพื่อนได้ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น					

ความเป็นพลเมือง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านการเคารพความแตกต่าง					
13. นักศึกษายอมรับความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในสังคม					
14. นักศึกษาเห็นว่า ความแตกต่างหลากหลายของผู้คน เช่น อาชีพ ฐานะ วิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนา และความคิดเห็นทางการเมือง เป็นเรื่องปกติ					
15. นักศึกษามองว่า บุคคลที่เคารพความแตกต่างมักไม่ใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากตน					
16. นักศึกษาเห็นว่า การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นนั้นไม่จำเป็นต้องเข้าใจเหตุผลที่เขาคิดไม่เหมือนเรา และไม่ควรบังคับให้คนอื่นคิดเหมือนเรา					
17. ในขณะที่ทำกิจกรรมกับเพื่อน นักศึกษายอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของเพื่อน					
18. ในขณะที่ทำกิจกรรมกับเพื่อน หากมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันของนักศึกษากับเพื่อน นักศึกษาเห็นว่า ไม่มีใครเป็นฝ่ายถูกหรือผิด					
ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค					
19. นักศึกษาเห็นว่า แม้ว่าประชาชนในสังคมจะมีความแตกต่างหลากหลาย แต่ทุกคนมีความเสมอภาคกันในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ					
20. นักศึกษามองผู้อื่นที่มีฐานะร่ำรวยกว่าหรือยากจนกว่าตนเองว่า มีศักดิ์ศรีและสถานะเท่าเทียมกับตน					
21. นักศึกษาเห็นว่า ในสังคมประชาธิปไตย ไม่มีคนที่อยู่สูงกว่า และไม่มีคนที่อยู่ต่ำกว่า ทุกคนล้วนเท่าเทียมกัน					
22. นักศึกษามองว่า ผู้ที่ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ถือว่ามีศักดิ์ศรี และมีความเท่าเทียมกับผู้ให้ความช่วยเหลือ					
23. จากการทำกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษาเห็นว่าเพื่อนในกลุ่มต่างช่วยเหลือแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน					
24. จากการทำกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษาเห็นว่า แม้เพื่อนในกลุ่มจะมีฐานะแตกต่างไปจากตน แต่เพื่อนก็มีสถานะเป็นนักศึกษาเท่าเทียมกับตน					

ความเป็นพลเมือง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย					
25. นักศึกษาเห็นว่า สังคมจำเป็นต้องใช้กติกาหรือกฎหมายในการปกครองมากกว่าการใช้กำลัง					
26. นักศึกษามองว่า ระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อประชาชนเคารพกติกา					
27. นักศึกษามองว่า วิธีการหนึ่งที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง คือ การใช้กติกาหรือกฎหมาย					
28. นักศึกษามองว่า ผู้กระทำความผิดควรได้รับการลงโทษตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน					
29. ในขณะที่ทำกิจกรรมกับเพื่อน นักศึกษาเคารพและปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมของวิชาและของกลุ่ม					
30. ในขณะที่ทำกิจกรรมกับเพื่อน แม้มีเพื่อนจำนวนน้อยที่ไม่เห็นด้วย แต่นักศึกษาก็รับฟังความคิดเห็นอย่างเต็มที่					
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม					
31. นักศึกษาเห็นด้วยว่าการกระทำใดๆ ของตนย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมและส่วนรวมได้ในที่สุด					
32. นักศึกษามองว่าตนมีความเชื่อมโยงกับสังคม เมื่อเกิดปัญหา ตนจึงเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและอาจช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้					
33. นักศึกษาเห็นว่า การแก้ปัญหาสังคมที่ดีควรเริ่มจากตัวเอง โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา					
34. นักศึกษาเห็นว่า ตนเองสามารถแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมได้โดยการทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด					
35. จากการทำกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษาเห็นว่า การแก้ปัญหาในการทำกิจกรรมกลุ่มที่ดี ควรต้องแก้ไขที่ตัวนักศึกษาเองมากกว่าการแก้ไขที่ตัวผู้อื่น					
36. จากการทำกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษาเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานกลุ่มนั้นมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากตัวนักศึกษาเองด้วย					

ตอนที่ 3: ข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

.....

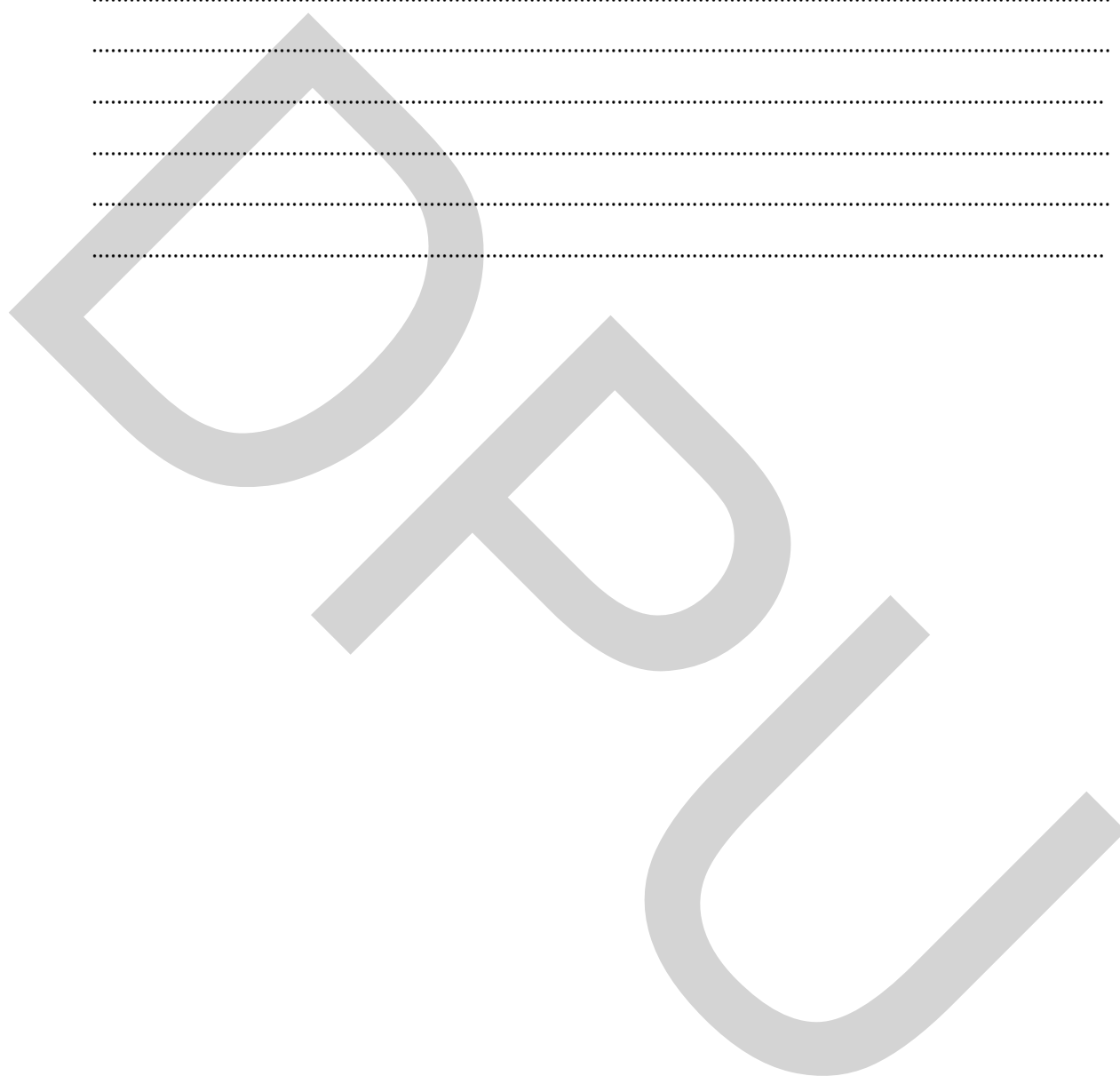
.....

.....

.....

.....

.....

ภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1. กิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1.1 นักศึกษาสำรวจปัญหาและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในบริเวณต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

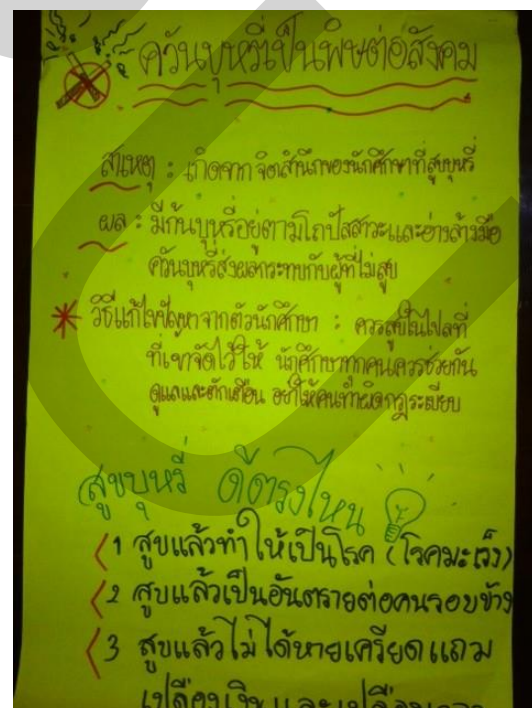
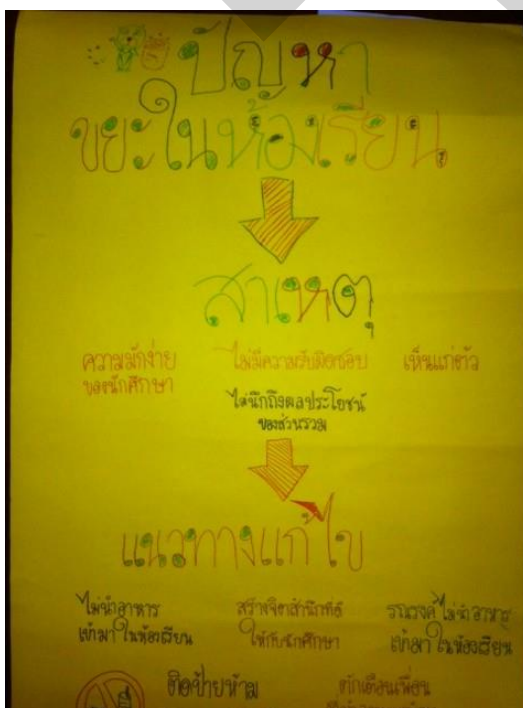
1.2 นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุปัญหาภายในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

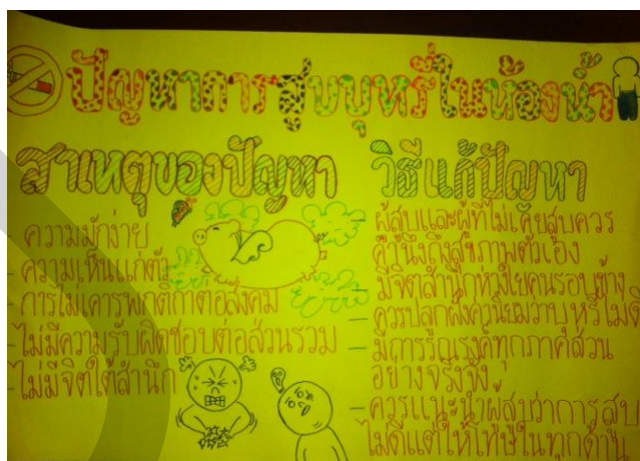

1.3 นักศึกษาร่วมกันนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาภายในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1.4 ผลงานของนักศึกษา

2. กิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2.1 นักศึกษาสำรวจปัญหาและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องภายนอกมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

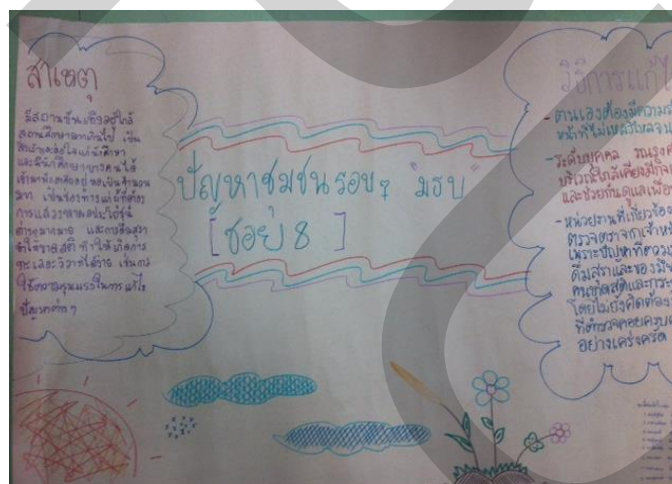
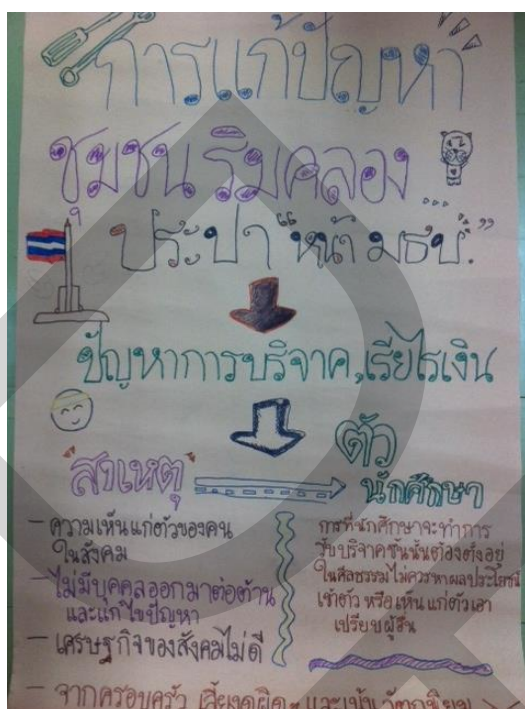

2.2 นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุปัญหาภายนอกมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2.3 นักศึกษาร่วมกันนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาภายนอกมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย	ดร.ธัญธัช วิกิตภูมิประเทศ
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังคมวิทยามหาบัณฑิต (สังคมวิทยา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ประชากรศึกษา) มหาวิทยาลัยมหิดล
ตำแหน่งปัจจุบัน	หัวหน้ากลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ หมดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
วิชาที่สอน	GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง GE140 ประชาคมอาเซียน GE355 ภูมิปัญญาไทยเพื่อการดำรงชีวิต

ผลงานวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่

ธัญธัช วิกิตภูมิประเทศ. (2553). การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน: กรณีศึกษาวงกลองยาว อำเภอบ้านนา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ [ซีดี-รอม]. ใน ขนิษฐา ศรีไพบุลย์ (บรรณาธิการ), การสัมมนาเครือข่ายวิชาการ-วิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 4 (หน้า 1-15). เข้าถึงได้จาก: โครงการสัมมนาเครือข่ายฯ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 30 สิงหาคม 2553.

Thuntuch Viphatphumiprathes. (2011). Knowledge transfer process of Thai traditional drum by local philosophers. Proceedings of the Asian Conference on Cultural Studies (pp. 50-61). Ramada Osaka Hotel, Osaka, Japan, March 23-25, 2011.